

Curierul Adventist

IANUARIE 2018 : POVEȘTEA MEA, POVEȘTEA TA... + TRINITATEA ÎN ISTORIA
ADVENTISMULUI + „ÎNCURCATE SUNT CĂILE DOMNULUI” + REFLEXIILE
SANCTUARULUI CERESC + HARUL ȘI PLATA ZECIMII + UNDE SE VINDECĂ RĂUTATEA
+ ÎMI RETRAG CUVINTELE! + CALIFICATIVUL „BUN” AL SEXUALITĂȚII UMANE

REVISTĂ LUNARĂ DE INFORMAȚII ȘI INȘPIRAȚIE PENTRU AȘTEPTĂTORII REVENIRII DOMNULUI HRISTOS

2018

ISUS TE INVITĂ
SĂ FII ȘI TU UNUL
DINTRE CEI 7 000
CARE VOR DA MĂR-
TURIE DESPRE EL
ANUL ACESTA.

ANUL CELOR 7 000

POVEȘTEA TA
POATE AVEA
UN IMPACT
MAI PUTERNIC
DECÂT ORICE
STUDIU SAU
SEMINAR BIBLIC.
SPUNE-ȚI
POVEȘTEA!

Curierul Adventist

„Iată, Eu vin curând...”

Misiunea noastră este să-L înălțăm pe Domnul Isus Hristos prin prezentarea de experiențe ale dragostei Lui nemărginite, de articole și știri, ajutându-L astfel pe cititor să-L cunoască mai bine pe Mântuitorul și să aibă o speranță vie în apropiata Lui revenire.

3 Editorial

Aurel Neațu

Gânduri de început de an

4 Misiune

Florian Ristea

Povestea mea,
povestea ta...

7 Resurse

Ștefan Radu

Condeiful pus în slujba
Domnului

8 Popas pentru studiu

Cristian Trenchea

Trinitatea în istoria
adventismului

10 Experiențe

Mircea Bugescu

„Încurcate, sau
necunoscute, sunt căile
Domnului”

12 Teologie

Beniamin Lupu

Reflexiile sanctuarului
ceresc

15 Isprăvnicie

Eduard Călugăru

Harul și plata zecimii

16 Creștinism practic

Gili Antea

Unde se vindecă
răutatea

19 Reflecții

Ionică Herlea

Îmi retrag cuvintele!

20 Teologie

Zoltán Szallós

Calificativul „bun” al
sexualității umane:
scopul ei spiritual derivă
din creație

23 Universitatea Adventus

Roxana Paraschiv

Înființarea Universității
Adventus

24 Repere ale identității

Florin Lăiu

Nemurirea sufletului (3)

30 Pagina copiilor

Alina Chirileanu

Să cunoaștem Biblia!

31 De la inimă la inimă

Ștefan Tomoiagă

Păstrează credința,
dar nu numai pentru
tine!

*Isus te invită să fii și tu unul
dintre cei 7 000 care vor
da mărturie despre El anul
acesta! Poate ai auzit deja
despre acest proiect al bisericii
și ți-ai spus în sinea ta, auzind
detaliile, că tu nu poți, că tu
nu ești în stare să prezinți un
studiu biblic. Așa o fi... Dar
poate ai o poveste de spus!
Povestea ta cu „înainte și
după” poate avea un impact
mai puternic decât orice
studiu sau seminar biblic.
Dacă vei alege s-o spui, vei fi și
tu printre „cei 7 000”!
Nu sta ascuns ca aceia din vre-
mea profetului Ilie! Spune-ți
povestea acum! Și, dacă cei
ce-o aud de la tine vor să afle
mai mult despre Isus, sigur vei
ști unde să-i duci să afle!*

Anul XCV, IANUARIE 2018. Publicația oficială a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea din România.
Apare lunar, sub coordonarea Comitetului Uniunii.

Director Balla Lorand; Redactor-șef Teodor Huțanu; Consultanți: Ștefan Tomoiagă, Aurel Neațu, Eduard Călugăru, Mihai Maur, Tiberiu Nica, Georgel Pîrlitu, Viorel Răducan, Ioșif Pașca, Gabriel Ban; Colaboratori speciali: Romică Sirbu, Dragoș Mușat, Daniel Chirileanu, Florian Ristea; Redactor web Marian Mihai; Lectura manuscrisului Adrian Neagu; Redactor-corector Livia Ciobanu-Mihai; Tehnoredactor Irina Toncu; Adresa de corespondență: Curierul Adventist, str. Erou Iancu Nicolae nr. 38-38A, Voluntari, jud. Ilfov, cod 077190; E-mail curierul@adventist.ro; Website www.curieruladventist.ro; Imprimare Tipografia Fast Print, Șos. Cernica nr. 101, Pantelimon, jud. Ilfov, Tel. 021/323 00 20; Fax 021/323 00 40

ISSN 1220-6725

GÂNDURI DE ÎNCEPUT DE AN

Încet, încet, peste o lume preocupată de lumini strălucitoare, de putere și bani, peste o lume care și-a pierdut busola și care s-a întors cu susul în jos, se lasă întunericul. Aceeași întunecime stranie care cuprinsese mintea preoților, a împăraților și a oamenilor simpli care nu L-au recunoscut și nu L-au primit pe Împăratul Universului (Ioan 1:11), pe care Îl așteptau. Steaua strălucea cu putere pe cer și le arăta drumul, dar Lumina aceasta (Ioan 1:9) a fost ignorată și neglijată pentru că nu se potrivea cu așteptările lor!

Noi ce ne dorim pentru anul în care intrăm, pentru viitorul tulbure care ne stă în față? La fiecare început de an ne luăm angajamente, facem planuri care să ne ajute să creștem spiritual și moral. Niciodată însă nu suntem suficient de puternici pentru a duce la bun sfârșit aceste intenții bune, ci avem nevoie de ajutorul lui Dumnezeu și de exemplul celor care au mers pe drumul acesta și au reușit.

Păstrează Cuvântul în inimă. „Maria păstra toate cuvintele acelea și se gândea la ele în inima ei” (Luca 2:19). A fost secretul succesului ei pe greul drum al credinței, cu multe satisfacții, bucurii, dar și cu foarte multă durere. Știa că nimic nu ar fi putut să o pregătească pentru ceea ce avea să urmeze, de aceea și-a pus toată încrederea în Dumnezeu. S-a prins cu toată puterea de Cuvânt și a fost puternică doar prin El! Poți fi și tu asemenea Mariei! Păstrează în minte toate câte sunt cu privire la El și rămâi pe drumul credinței!

Împlinește-ți menirea. Mai aproape de timpul nostru – amintindu-ne cuvintele Domnului Isus: „Este mai fericit să dai...” –, vă propun să învățăm din povestea de viață a unei femei deosebit de curajoase, care în timpul celui de-al Doilea Război Mondial a salvat 2 500 de copii evrei, cu riscul propriei vieți.

Se numea Irena Sendler și era fiica doctorului Stanislaw Krzyanowsky, din Varșovia. Tatăl ei s-a îmbolnăvit și a murit de tifos, boală pe care a contractat-o de la pacienții pe care alți doctori refuzau să-i trateze, ca să nu se îmbolnăvească și ei. Cu un așa model, cum altfel putea fi ea?! Irena lucra în Sectorul Național de Asistență Socială și deținea un permis special care-i permitea accesul în ghetoul din Varșovia, pentru a depista cazurile de tifos, nemții temându-se de această boală. Ea a văzut o oportunitate pe care a transformat-o într-o misiune pe viață și pe moarte și a făcut tot posibilul ca să salveze cât mai multe vieți nevinovate, copii evrei pe care-i ascundea în cutii și valize. A fost arestată și torturată pentru a spune unde a ascuns copiii. Pentru că n-au putut obține nicio informație de la ea, a fost condamnată la moarte, sentință care nu s-a îndeplinit.

A trăit până la vârsta de 98 de ani, primind numeroase distincții și medalii și fiind recunoscută ca unul dintre cei mai curajoși oameni de către statul Israel. Și totuși, declarația sa către lume a fost următoarea: „Fiecare copil salvat cu ajutorul meu a fost o împlinire a rostului meu pe pământ, nu un titlu de glorie.”

Fie ca această dorință să ne însoțească și pe noi, pentru că sunt oameni de salvat nu doar pentru această viață, ci pentru viața veșnică! ■

Aurel Neațu este secretarul Uniunii de Conferințe a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea din România.

**ROST SI
MENIRE
AUREL
NEAȚU**

Irena Sendler și copiii ei în Varșovia, 1951

POVESTEA MEA, POVESTEA TA...

Iată povestea mea... Nu știu să vă spun cum s-a întâmplat, dar când L-am întâlnit pe Isus, parcă m-am trezit dintr-un vis urât, dintr-un coșmar care parcă se repeta la nesfârșit. Când L-am văzut coborând din barcă, împreună cu un grup de bărbați, am crezut că sunt tot ca ceilalți, venind să mă vâneze ca pe un animal, să mă lege cu lanțuri, să-mi pună mâinile în cătușe și picioarele în obezi.

Nici nu mai știu de câte ori mi s-a întâmplat și nici cum am scăpat de fiecare dată. Îmi amintesc

doar durerea cruntă de la încheieturi și sfârșeala din trup. Mă trezeam în cimitirul de lângă țărmul mării, unde zăceam sleit de foame și de puteri, fără să știu socoteala zilelor sau ceasurilor care trecuseră. Auzeam întâi clipocitul valurilor de la țărm. Apoi, când deschideam ochii, vedeam ori cerul albastru al zilei, ori puzderia de stele de pe covorul nopții. Doar oftam: „Oh, Doamne!” Era destul să scot chiar și acest oftat, că din interior mă apuca o furie, de-mi venea să urlu. Și chiar așa făceam.

Mi se făcea frică. Săream în picioare și o luam la fugă pe unde apucam: pe dealuri, prin văi, pe lângă zidul cetății, prin păduri și prin sate. În unele nopți ca de smoolă, nevăzând pe unde fugeam, în disperarea și groaza mea, mă loveam de copaci, mă zgâriam de tufișuri, mă împiedicam de pietre și cădeam rostogolindu-mă și urlând de durere. În locul unde cădeam, plângeam și mă tânguiam. Îmi doream să mor. Căutam pietre ascuțite și încercam să-mi pun capăt zilelor. Dar tăieturile mă dureau îngrozitor și vederea sângelui care se scurgea din rană mă înfiora. Mi se făcea și mai frică și renunțam.

Foamea mă chinuia îngrozitor, împingându-mă spre sate. Când nu mai găseam smochine sau rodii prin copaci, mă apropiam de zidul cetății sau de sate, în speranța că va arunca cineva spre mine cu ceva de mâncat. Câteodată, așa se întâmpla. Dar, de cele mai multe ori, rămâneam flămând. Speriam copiii și femeile. Fugeau de mine. Și eu de ei. Fugeam unii de alții. Căci, imediat ce se ducea vestea că eram prin preajmă, bărbații se adunau în cete, cu băte, cu funii și cu lanțuri. Mă fugăreau, mă înconjurau, mă prindeau și mă puneau la pământ, suindu-se cu genunchii pe mine, până aproape că nu mai suflam. Îmi puneau cătușe cu lanțuri la mâini și-mi băgau picioarele în obezi groase de lemn. Mă duceau așa legat spre nu știu unde, însă nu-mi amintesc să fi ajuns vreodată acolo. Știu doar că, brusc, simțeam o durere cruntă în încheieturi, auzeam strigătele oamenilor speriați și începeam să alerg din nou până cădeam iarăși istovit pentru nu știu câtă vreme. Apoi o luam de la capăt...

În ziua aceea, m-au trezit glasuri venind din spre țarm. Să fi fost înainte de amiază, nu știu... Eram întins în același loc dintre morminte și mă durea tot corpul. Am deschis ochii și am văzut cerul albastru. Cât de albastru era cerul în ziua aceea! Am crezut că veniseră după mine până la morminte, să mă lege iarăși. „Oh, Doamne!” M-am cutremurat, amintindu-mi că aș fi vrut să nu mai oftez astfel. Chiar mă străduiam să nu mai spun cuvintele astea două, dar nu reușeam. Mă simțeam bine să le rostesc, să le aud ieșindu-mi în șoaptă, ca o respirație, de pe buzele-mi crăpate de sete. Dar mă îngrozeam știind ce va urma. Căci, de fiecare dată când scoteam oftatul acesta, mă apuca iarăși groaza și-mi venea să fug, să fug departe...

Am fugit spre țarm și i-am văzut coborând din barcă. El a luat-o înainte, urcând panta abruptă, iar ceilalți L-au urmat în șir, unul după altul. Nu aveau nici băte, nici lanțuri sau obezi. Veneau

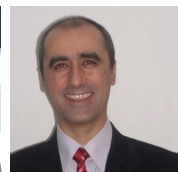
chiar spre locul unde eram. Ce caută? Nici între morminte nu mai am liniște? Unde să mă mai ascund? Am țipat și am luat o piatră să arunc spre ei. Cei care veneau după El s-au speriat și au luat-o la fugă înapoi, spre barcă. Dar El, nu. El nu S-a oprit nicio clipă. A continuat să urce cu pas sigur către mine, până a ajuns pe platou. Degeaba urlam eu și amenințam. M-a privit drept în ochi și n-am putut să-mi mai dezlipesc privirea de a Lui. Privirea aceea... Ei bine, privirea aceea m-a făcut să-mi doresc ceva ce nu puteam rosti. Am scos doar un urlet sfâșietor, care pe alții i-ar fi îngrozit (chiar și pe mine), dar din care el a înțeles. A înțeles tot. M-a întrebat doar atât: „Cum te numești?” Restul nu-mi mai amintesc...

Când m-am dezmeticit, eram întins pe jos. Am deschis ochii și am văzut cerul albastru, ca și mai înainte. Am oftat: „Oh, Doamne!” Când mi-am dat seama ce spuseseam, am crezut că o voi lua de la capăt cu chinul obișnuit. Îmi simțeam deja lacrimile inundându-mi ochii și-mi ziceam în sinea mea: „Nu, nu iarăși!” Dar nu s-a mai întâmplat nimic. S-a aplecat între mine și cerul albastru și atunci I-am văzut din nou fața. Părea și mai luminoasă ca înainte. Zâmbea. M-a întrebat din nou: „Cum te numești?”

Nu știu de cât timp ședeam acolo jos și vorbeam cu El și cu cei care fugiseră când mă văzuseră, dar se întorseseră. Erau prietenii Lui, vreo doisprezece, cu care umbla mai tot timpul. Eu nu mă mai săturam privindu-L și ascultându-L. Am vrut la un moment dat să mă ciupesc, să știu dacă nu cumva visez. Dar n-am făcut-o! Era acolo. Și era atât de real totul! Nu-mi mai era frică, nu-mi mai venea să urlu, să mai fug. Nu mă mai dureau încheieturile. Mă scăpase de chin. Și, nu mi-e rușine s-o spun, mă și îmbrăcase!

Când au venit oamenii din cetate și de prin sate – mulți oameni –, m-am speriat. Dar El mi-a spus să stau liniștit, că nu se va întâmpla nimic. A vorbit cu ei. Iar ei I-au spus să plece din ținutul lor, căci ziceau că li se înecaseră porcii din cauza Lui. Și a plecat. Nu înainte să mă mai privească o dată, în timp ce cobora spre țarm. Chipul acela... O să-mi amintesc chipul Lui pentru totdeauna! Am strigat să mă ia cu El, dar nu s-a putut. Mulțimea îl zorea să plece. I-a șoptit ceva unuia dintre cei doisprezece, care a alergat până la mine și mi-a zis: „Nu! Ci du-te acasă, la ai tăi, și spune-le tot ce ți-a făcut Domnul și cum a avut milă de tine!”

**SPUNE-ȚI
POVESTEA!
FLORIAN
RISTEA**

**ISUS TE INVITĂ SĂ FII
ȘI TU UNUL DINTRE
CEI 7 000 CARE VOR
DA MĂRTURIE DES-
PRE EL ANUL ACESTA!
POVESTEA TA CU
„ÎNAINTE ȘI DUPĂ”
POATE AVEA UN
IMPACT MAI PUTER-
NIC DECÂT ORICE
STUDIU SAU SEMINAR
BIBLIC. SPUNE-ȚI
POVESTEA ACUM!**

AI O POVESTE DE SPUS? SUNT CONVINS CĂ DA! SUNT CHIAIR SIGUR CĂ, DACĂ L-AI ÎNTÂLNIT PE ISUS, AI O POVESTE CARE MERITĂ SPUSĂ. ATUNCI DE CE NU ALEGI S-O SPUI? NU ȘTII CUM? E SIMPLU: E CA ȘI CUM I-AI ARĂTA CUIVA DOUĂ FOTOGRAFII DE-ALE TALE, PUSE UNA LÂNGĂ CEALALTĂ: UNA DINAINTE, IAR CEALALTĂ DUPĂ CE L-AI ÎNTÂLNIT PE ISUS. ORICINE TE VA ASCULTA VA DORI SĂ ÎNȚELEGĂ CAUZA DIFERENȚEI DINTRE CUM ERAI ȘI CUM EȘTI.

Am stat pe țărm și am privit barca îndepărându-se, până ce aproape nu am putut s-o mai zăresc. Venise amurgul. Oamenii plecaseră și ei de unde veniseră. Eram singur, dar nu mă mai simțeam singur. Am aruncat o privire spre mormintele unde sălăsluisem atâta vreme și am plecat.

M-am dus acasă, la ai mei. Auziseră deja de la alții. Le-am spus și eu. Mă priveau uimiți și aproape că nu le venea să creadă. Mă strângeau în brațe, își treceau mâinile peste fața mea, îmi luau mâinile într-ale lor și mă întrebau despre El. Iar eu le spuneam și iarăși le spuneam... Da, le spuneam povestea mea, povestea vieții mele.

Am mers de-atunci prin fiecare cetate și sat din Decapole¹, pe la toți cei care mă cunoșteau sau nu, spunându-le tot ce mi-a făcut Domnul în ziua aceea. Am mers prin Gadara, unde mă cunoșteau aproape toți. La fel în satele din împrejurimi. Am mers apoi la Pella și în satele ei; am trecut Iordanul spre apus și m-am dus la Scitopolis. De acolo, am trecut înapoi Iordanul, spre răsărit, luând-o și mai spre miazăzi, pe drumul caravanelor, care duce la Gerasa și până la Filadelfia. Am petrecut multe zile povestindu-le oamenilor despre Isus. Ei mă ascultau atent și, adesea, în timp ce povesteam, se găseau destui care spuneau că mă văzuseră cum eram înainte și întăreau spusele mele. Pesemne, trecuseră cu caravanele de marfă și mă văzuseră. Sau, poate, chiar îi speriasem vreodată. Mulți își mărturiseau credința și-i auzeam spunând că vor să-l vadă și ei pe Isus.

M-am întors dinspre miazăzi spre cetățile și satele dinspre partea de miazănoapte a Decapolisului, la Abila, Dion, Canata și Hippos. Nu de puține ori constatam că povestea mea ajunsese acolo înaintea mea, iar când mă vedeau, oamenii întrebau: „Tu ești acela?” Iar și iar îmi spuneam povestea oricui dorea s-o audă. Am trecut pe fiecare cardo², din fiecare cetate; m-am oprit la tarabele negustorilor; am pășit în forumul³ fiecărei cetăți și am întâlnit oameni mari și mici, învățați și neînvințați; i-am întâmpinat când ieșeau din temple; am stat până târziu în noapte, în jurul focului, doar cu bolta înstelată deasupra capului, povestind soldaților, pescarilor și curioșilor despre felul cum m-a izbăvit Isus de chinul unei vieți nenorocite. De fiecare dată când povestesc, mă întreb dacă nu cumva Isus a venit în ziua aceea special pentru mine...

N-am ținut niciodată socoteala celor cărora le-am spus despre El. Asta este, pe scurt, povestea mea. Încă o spun cui vrea s-asculte. Acum ți-am spus-o ție!

Poate nu ai citit sau auzit vreodată povestea demonizată (Marcu 5:1-20) spusă din perspectiva lui. Sau poate nu ai auzit vreodată partea a doua, care a urmat după plecarea lui Isus, așa cum ai citit-o mai sus. Dar, dacă ai fi fost unul dintre cei care l-au auzit spunând-o, ai fi crezut? Ți-ai fi dorit să-L întâlnești și tu pe Isus? Sau poate l-ai întâlnit deja! Apropo, care este povestea ta? Ai o poveste de spus? Sunt convins că da! Sunt chiar sigur că, dacă L-ai întâlnit pe Isus, ai o poveste care merită spusă. Atunci de ce nu alegi s-o spui? Nu știi cum? E simplu: e ca și cum i-ai arăta cuiva două fotografii de-ale tale, puse una lângă cealaltă: una dinainte, iar cealaltă după ce L-ai întâlnit pe Isus. Oricine te va asculta va dori să înțeleagă cauza diferenței dintre cum erai și cum ești. Aceea va fi ocazia ta să-i spui cum L-ai cunoscut pe Isus și de ce viața ta este schimbată de atunci.

Nu știi cui? Privește în jurul tău și vei vedea o mulțime de oameni care tânjesc după un sens în viață. Întreabă-i care este sensul vieții lor și vei vedea câtă derută, câtă confuzie, câtă stupoare manifestă chiar față de faptul că sunt confrunțați cu această întrebare existențială! În sinea lor, chiar dacă nu o arată, cei mai mulți tânjesc după găsirea sensului vieții. Dacă tu l-ai găsit, ajută-i și pe alții să și-l găsească pe-al lor!

Isus te invită să fii și tu unul dintre cei 7 000 care vor da mărturie despre El anul acesta! Poate ai auzit deja despre acest proiect al bisericii și ți-ai spus în sinea ta, auzind detaliile, că tu nu poți, că tu nu ești în stare să prezinți un studiu biblic. Așa o fi... Dar poate ai o poveste de spus! Povestea ta cu „înainte și după” poate avea un impact mai puternic decât orice studiu sau seminar biblic. Dacă vei alege s-o spui, vei fi și tu printre „cei 7 000”! Nu sta ascuns ca aceia din vremea profetului Ilie! Spune-ți povestea acum! Și, dacă cei ce-o aud de la tine vor să afle mai mult despre Isus, sigur vei ști unde să-i duci să afle! ■

¹ Decapole vine din grecescul Decapolis, care înseamnă „Zece cetăți”.

² Latinescul *cardo* (inimă) este numele dat de romani străzii principale din orașele întemeiate sau reconstruite de ei, în zonele cucerite.

³ Forumul era principala piață publică, centrul civilizației romane, locul discursurilor publice, al afacerilor și al proceselor.

Florian Ristea este director al Departamentului Școala de Sabat și Lucrarea personală, Uniunea de Conferințe.

CONDEIUL PUS ÎN SLUJBA DOMNULUI

În Sabatul din 6 mai 1995 a avut loc inaugurarea casei de rugăciune din Oakland Road nr. 1207, Lawrenceville, suburbie a Atlantei. Era prima casă de rugăciune pe care au construit-o românii adventiști peste hotarele României. Spre sfârșitul lunii aprilie, făceam ultimele lucrări și acestea erau, bineînțeles, urgente. Într-o zi eram numai eu cu prezbiterul A.N. Acesta m-a întrebat la un moment dat: „Frate Radu, dumneavoastră de ce nu scrieți cărți?” M-a surprins întrebarea, dar era serioasă și bine-venită. Răspunsul meu a fost: „Sunt prea multe cărți. Cine le-ar mai citi și pe ale mele?”

Chiar că nu aveam de gând să scriu cărți, mai ales că doream ca atenția cititorilor să se îndrepte cu precădere către valoroasele cărți ale Spiritului Profetic și intenționeam să mă limitez la cuvântul vorbit. Au trecut câțiva ani, am terminat studiile de doctorat prin cursuri intensive organizate de Andrews University și m-am pomenit că scriu cărți. Mai precis, pe 1 iunie 2005, fiind pastor în districtul american Kingman-Bullhead City, din Arizona, am ieșit la pensie pentru a mă lansa în evanghelizări. Am făcut un vot: „Doamne, dacă mă ții în viață și sănătos măcar ca acum, și dacă nu vii (dar să vii!), atunci Îți consacru pentru evanghelizări următorii 10 ani din viața mea” (aveam atunci 66 și jumătate). Am reușit 7 din ei, care se încadrau în condițiile stipulate.

Pentru evanghelizări mi-am produs materiale, pe care le-am dezvoltat, le-am amplificat, le-am prelucrat, le-am transformat și așa au rezultat multe cărți. Cartea la care țin cel mai mult, la care am lucrat șapte ani cu începere dinainte de a ieși la pensie și care nu avea nicio legătură cu evanghelizările, este un manual de omiletică de 604 pagini. Unele dintre cărțile pe care le-am scris au fost tipărite de Uniunea de Biserici din Republica Moldova, unde am efectuat opt evanghelizări. Am donat scrierile respective acelei uniuni, având doar satisfacția că văd lumina tiparului. Unele dintre ele au fost aduse în România și circulă.

Recent, având în vedere faptul că publicarea prin tipărire este un proces greoi și îndelungat, l-am rugat pe fiul meu, Uwe-Wolfgang Radu, care este inginer, să-mi deschidă un site unde

să expun toate scrierile mele, atât cele publicate la Chișinău, cât și altele, cărți sau nu. Cu toată bunăvoința și priceperea, el m-a ajutat, iar acum acest site este la dispoziția tuturor celor ce doresc să-l acceseze. În preambul este prezentată în câteva fraze fiecare scriere. Nu am nicio pretenție, decât să rămână intacte conținutul, exprimarea, ortografia și punctuația. Altfel, toți cei interesați au acces liber. Așa cum a zis Mihail Beniuc în poezia „Mărul de lângă drum”: „Sunt măr de lângă drum și fără gard. // La mine-n ramuri poame roșii ard. // Drumețule, să iei fără sfială, // Că n-ai să dai la nimeni socoteală.”

Cineva zicea că, decât să recomand cărțile mele, mai bine aș recomanda Biblia. Excelentă idee! Chiar așa ceva am făcut prin toate aceste scrieri. Domnul să-i binecuvânteze pe cititori și pe toți cei ce se vor folosi de resursele acestea într-un fel sau altul! Așa cum zicea cândva pastorul Johann Prevlitz: „Sionului să-i meargă bine!”

Adresa site-ului este: <https://bibliotecastefanmradu.wordpress.com>. ■

RESURSE
CREȘTINE
ȘTEFAN
RADU

Ștefan Radu este pastor pensionar.

Biblioteca Ștefan M Radu

Aici prezint toate scrierile mele

HOME LISTA SCRIERILOR BLOG CONTACT ABOUT

Lista completă a scrierilor mele

Prastia lui David sau Omiletica pe înțelesul tuturor. 604 pagini, carte tipărită la Chișinău, Republica Moldova, în anul 2011; este un tratat de omiletică scris pentru studenți în teologie, pastori, prezbiteri și oricine dorește să cunoască această disciplină de origine dumnezeiască și vitală pentru binele tuturor oamenilor

Eu și casa mea vom sluji Domnului. 123 pagini, carte tipărită la Chișinău, Republica Moldova, în anul 2012; este o expunere de idei despre căsătorie și familie, în lumina Bibliei și a Spiritului Profetic, scrisă pentru toți cei căsătoriți sau care se gândesc să întemeieze un cămin

Studii de doctrină biblică. 110 pagini, carte tipărită la Chișinău, Republica Moldova, în anul 2011; este un curs de 16 lecții doctrinare destinate misionarilor

TRINITATEA ÎN ISTORIA ADVENTISMULUI DE ZIUA A ȘAPTEA

1840–1890: Perioada antitrinitariană

Până în preajma secolului al XX-lea, literatura adventistă era în general în defavoarea dumnezeirii veșnice a lui Isus Hristos și a personalității Duhului Sfânt. La început, unii chiar promovau ideea că Hristos a fost creat. Vederile adventiste nu erau uniforme. Încă din vremea mișcării millerite au fost tensiuni teologice, dat fiind faptul că liderii principali, William Miller și Joshua Himes, aveau concepții radical diferite. Miller, fiind baptist, era trinitarian. El a scris: „Cred într-unul Dumnezeu viu și adevărat și cred că există trei persoane în Dumnezeu, iar cele trei persoane ale Dumnezeului triunic sunt într-o unitate deplină.”¹

Joshua Himes, un asociat apropiat al lui Miller, provenea din Biserica Conexiunea Creștină, care respingea învățătura trinitariană, socotind-o nebiblică. E important de știut că adventiștii milleriți erau concentrați asupra revenirii iminente a lui Isus Hristos și nu considerau că e necesar să dezbata subiectul Trinității. De asemenea, doi dintre fondatorii adventismului de ziua a șaptea, Joseph Bates și James White, proveneau tot din Conexiunea Creștină și respingeau doctrina Trinității. Bates a scris: „Cu privire la Trinitate, nu pot să cred că Domnul Isus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, a fost în același timp Dumnezeu atotputernic.”²

James White, deși respingea doctrina Trinității, credea că există trei mari puteri în cer. Deși antitrinitarian, el nu credea că Hristos e inferior Tatălui. În 1877 a scris: „Învățătura de neînțeles a Trinității, care susține că Dumnezeirea reprezintă trei în unul și unul în trei, este greșită. Dar unitarianismul extrem, care Îl consideră pe Hristos inferior Tatălui, este și mai greșit.”³ Nu toți erau de acord cu James White cu privire la egalitatea Tatălui cu Fiul. Prin anii 1860, Uriah Smith, editor de mulți ani la Review and Herald, credea că Isus este prima ființă creată. În jurul anului 1881, Smith deja își schimbase punctul de vedere, și anume că Isus era născut, nu creat. Printre cei

care au respins activ Trinitatea și/sau dumnezeirea veșnică a lui Isus se numără J.B. Frisbie, J.N. Loughborough, R.F. Cottrell, J.N. Andrews, D.M. Canright, J.H. Waggoner și C.W. Stone. Până în anul 1890, adventiștii ajunseseră la o concepție cât de cât unitară, care Îl considera pe Isus ca Fiul divin născut al lui Dumnezeu. El era văzut drept Creator divin, împreună cu Tatăl. Natura Duhului Sfânt a fost doar puțin dezbătută, deși El era considerat a fi influența omniprezentă de la Tatăl și de la Fiul, mai degrabă decât o persoană.

1890–1900: Apariția vederilor trinitariene

Perioada de după Conferința de la Minneapolis din 1888 a fost marcată de o nouă accentuare a persoanei lui Isus și a planului de mântuire. În mod natural, aceasta a solicitat cercetarea cu privire la divinitatea lui Isus și importanța acesteia în planul de salvare. A.T. Jones a fost printre primii (cu excepția notabilă a lui Ellen White) care au sugerat preexistența veșnică a lui Hristos. Jones a pus accentul pe Coloseni 2:9 și pe ideea că „în Hristos locuiește trupește toată plinătatea Dumnezeirii”. Deși a evitat folosirea termenului Trinitate, în 1899, el scria: „Dumnezeu e unul. Isus Hristos e unul. Duhul Sfânt e unul. Și acești trei una sunt. Nu există niciun dezacord între ei.”⁴

Ellen White a avut un rol profetic în confirmarea divinității veșnice a Domnului Isus și a Dumnezeirii tripersonale. Încă din 1878, ea scria despre Isus ca fiind „Fiul veșnic al lui Dumnezeu”. În *Hristos, Lumina lumii*, capitolul 51, ea a scris: „Isus Se declarase ca fiind Cel existent prin Sine Însuși”. A adăugat apoi în capitolul 58 că „în Hristos e viața originară, neîmprumutată, pe care o are prin Sine Însuși”, iar în capitolul 73 a scris despre Duhul Sfânt că este „cea de-a treia Persoană a Dumnezeirii”. Ellen White a avut o influență majoră asupra bisericii prin direcționarea acesteia către o poziție biblică trinitariană. Cu toate acestea, ani de zile după publicarea cărții *Hristos, Lumina lumii*, biserica în general evita citatele

**DARUL PROFETIC
A AJUTAT BISE-
RICA SĂ AIBĂ
ÎNCREDERE ȘI
UNITATE CU PRI-
VIRE LA SUBIEC-
TUL TRINITĂȚII.
DECLARAȚIILE
CLARE ALE LUI
ELLEN WHITE AU
POTOLIT CON-
TROVERSELE ȘI
AU ADUS ÎNCRE-
DERE ÎN PROCE-
SUL DE TRANZIȚIE
SPRE CONCEPȚIA
PREZENTĂ.**

de mai sus și altele asemănătoare. Deși nu a folosit vreodată termenul de Trinitate în scrierile publicate, ea exprima în mod repetat conceptul din spatele cuvântului. M.L. Andreasen a pus la îndoială faptul că Ellen White însăși ar fi scris unele declarații în favoarea învățurii trinitariene. Însă în anul 1909, Andreasen a petrecut trei luni la Elmhaven, California, domiciliul autoarei pentru ultimii 15 ani din viață, și a fost convins de acuratețea scrierilor ei.

1900–1931: Perioadă de tranziție

Nici în perioada aceasta biserica nu a avut o înțelegere unitară asupra divinității lui Hristos. Termenul Trinitate continua să fie evitat în publicații. W.W. Prescott și F.M. Wilcox, ambii editori la *Review and Herald*, corespondentul *Curierului Adventist* la nivel mondial, erau susținători cheie ai dumnezeirii veșnice și depline a lui Isus. În contextul în care teologia liberală respingea divinitatea lui Isus și nașterea Lui din fecioară, adventiștii s-au alăturat protestanților conservatori în lupta împotriva modernismului și a înaltei critici apărute în creștinism. Prin urmare, perioada aceasta a bisericii a fost martoră la o creștere a acceptării dumnezeirii depline a lui Hristos, prin publicare de articole și prin tăcerea celor care, deși respingeau preexistența veșnică a lui Isus, nu mai accentuau începutul lui Isus pentru a nu favoriza înalta critică liberală.

1931–1957: Acceptarea vederilor protrinitariene

F.M. Wilcox a avut un rol crucial în facilitarea acceptării doctrinei trinitariene de către biserică, prin aportul său la formularea punctelor fundamentale de credință în 1931 și prin articolele lui în *Review and Herald*, publicația oficială a denominațiunii. Abia în 1946 a fost votată oficial declarația punctelor de credință în cadrul sesiunii Conferinței Generale. În jurul anului 1940, o majoritate crescândă a bisericii credea în dumnezeirea veșnică și nederivată a lui Isus și în calitatea de persoană a Duhului Sfânt. Doar câțiva pastori și profesori în vârstă rămăseseră de partea concepției anterioare. În 1944 a fost revizuită cartea lui Uriah Smith, *Daniel și Apocalipsa*, iar comentariile lui cu privire la natura divină derivată a lui Hristos au fost înlăturate. În 1957, cartea *Întrebări despre doctrină* a stabilit definitiv doctrina Dumnezeirii pentru adventiști. Deși cartea aceasta a creat tensiuni teologice cu privire la alte subiecte, învățătura clară despre Trinitate descrisă în ea nu a creat niciun dezacord. Formularea clară

actuală despre Trinitate din *Punctele fundamentale de credință ale Adventiștilor de Ziua a Șaptea* a fost revizuită și votată în cadrul sesiunii Conferinței Generale din 1980.

Putem învăța câteva lecții din istoria dezvoltării doctrinei Trinității în Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea:

1. Dezvoltarea teologiei biblice adventiste a fost de regulă progresivă și perfectibilă. Călăuzirea Duhului Sfânt este dinamică. În aceeași manieră s-au dezvoltat și alte concepte doctrinare, cum ar fi timpul de începere a zilei Sabatului (1855) și sistemul zecuielii (1878).

2. Dezvoltarea învățurii trinitariene arată că schimbările doctrinare necesită uneori trecerea unei generații.

3. Darul profetic a ajutat biserica să aibă încredere și unitate cu privire la subiectul Trinității. Declarațiile clare ale lui Ellen White au potolit controversele și au adus încredere în procesul de tranziție spre concepția prezentă.⁵

4. În cele din urmă, teologia adventistă este întotdeauna și în cel mai înalt grad subordonată Sfințelor Scripturi.⁶ ■

TEOLOGIA ADVENTISTĂ ESTE ÎNTOTDEAUNA ȘI ÎN CEL MAI ÎNALT GRAD SUBORDONATĂ SFINTELOR SCRIPTURI.

¹ Sylvester Bliss, *Memoirs of William Miller* (Boston: Joshua V. Himes, 1853), 77–78

² Joseph Bates, *Autobiography of Elder Joseph Bates* (Battle Creek, MI: Seventh-day Adventist, 1868), 205

³ James White, *Review and Herald*, November 29, 1877, 72

⁴ A. T. Jones, *Review and Herald*, January 10, 1899, 24

⁵ Ellen White: „El a fost cu Dumnezeu din veșnicie, mai presus de toate lucrurile, Dumnezeu binecuvântat în veci. Domnul Isus Hristos, Fiul divin al lui Dumnezeu, a existat din veșnicie, ca persoană distinctă, dar una cu Tatăl”. (*Adventist Review and Sabbath Herald*, 5 aprilie 1906). „Dumnezeirea a fost mișcată de milă pentru neamul omenesc, iar Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt s-au hotărât să întocmească planul de mântuire.” (*Sfaturi pentru sănătate*, p. 222, orig.; pasaj scris de Ellen White în 1 aprilie 1901)

⁶ Isaia 9:6: „Dumnezeu tare și Părintele veșnicilor.” Ioan 20:28 „Nu fi necredincios, ci credincios». Drept răspuns, Toma I-a zis: «Domnul meu și Dumnezeul meu!»”

Cristian Trenchea este pastor în Conferința Moldova.

8
ADVENT REVIEW AND SABBATH HERALD
APRIL 5, 1906

General Articles

“Whatever things are true, whatsoever things are honest, whatsoever things are just, whatsoever things are pure, whatsoever things are lovely, whatsoever things are of good report; if there be any virtue, and if there be any praise, think on these things.” Phil. 4:8.

Awake!

CHURCH of the living God, awake!
Arise, go forth at his command;
Behold the bonds of darkness break;
The morning is at hand.

Then shall thy beauty win the earth,
And alien hearts shall mercy crave;
When those who name the Name go forth
To witness and to save.

Go forth in the eternal strength;
One soul redeemed shall outweigh
All wealth and pomp and fame at length—
Go work for God to-day!

himself likewise took part of the same.” He was the son of Mary; he was of the seed of David according to human descent. He is declared to be a man, even the Man Christ Jesus. “This Man,” writes Paul, “was counted worthy of more glory than Moses, inasmuch as he who hath builded the house hath more honor than the house.”

But while God’s Word speaks of the humanity of Christ when upon this earth, it also speaks decidedly regarding his pre-existence. The Word existed as a divine being, even as the eternal Son of God, in union and oneness with his Father. From everlasting he was the Mediator of the covenant, the one in whom all nations of the earth, both Jews and Gentiles, if they accepted him, were to be blessed. “The Word was with God, and the Word was God.” Before men or angels were created, the Word was with God, and was God.

siege against us: they shall smite the Judge of Israel with a rod upon the cheek. But thou, Bethlehem Ephratah, though thou be little among the thousands of Judah, yet out of thee shall he come forth unto me that is to be ruler in Israel; whose goings forth have been from of old, from everlasting.” “We preach Christ crucified,” declares Paul, “unto the Jews a stumbling-block, and unto the Greeks foolishness; but unto them which are called, both Jews and Greeks, Christ the power of God, and the wisdom of God.”

That God should thus be manifest in the flesh is indeed a mystery; and without the help of the Holy Spirit we can not hope to comprehend this subject. The most humbling lesson that man has to learn is the nothingness of human wisdom, and the folly of trying, by his own unaided efforts, to find out God. He may exert his intellectual powers to

„ÎNCURCATE, SAU NECUNOSCUTE, SUNT CĂILE DOMNULUI”

**CĂCI EU ȘTIU
GÂNDURILE PE
CARE LE AM CU
PRIVIRE LA VOI,
ZICE DOMNUL,
GÂNDURI DE PACE
ȘI NU DE NENO-
ROCIRE, CA SĂ VĂ
DAU UN VIITOR ȘI
O NĂDEJDE.**

Așa sună o expresie folosită de români. Însă eu prefer textul din Ieremia 29:11, care spune: „Căci Eu știu gândurile pe care le am cu privire la voi, zice Domnul, gânduri de pace și nu de nenorocire, ca să vă dau un viitor și o nădejde.”

Crescut într-o familie catolică, știa doar câteva rugăciuni, dar era departe de ceea ce numim un creștin. Căsătorit la doar 17 ani și cu soția însărcinată, Javier Moliner abandonează studiile la Universitatea din Valencia, Spania, și se înrolează în armată pentru satisfacerea stagiului militar. Numai că, ajuns în armată, se hotărăște să devină militar de carieră. Avea toate calitățile necesare unui conducător militar înnașcut. La 20 de ani avea sub comanda lui 100 de soldați care îl ascultau orbește, dar nu din dragoste, ci de frică.

Se înscrie și absolvă cu brio toate cursurile posibile organizate de armată, inclusiv cel de pilot de elicoptere. Se întrezărea la orizont una dintre cele mai promițătoare cariere militare și toți șefii lui erau de acord că în pilotajul militar apăruse o nouă stea. Înainta ferm și mândru pe drumul început, având toată lumea la picioare. Ascultat și iubit de toți, era dușmanul indiscipliniei și al celor care nu-i ascultau orbește ordinele, devenind o adevărată fiară cu cei care îndrăzneau să-l înfrunte. Dar într-o zi s-a întâmplat ceva care avea să-i schimbe viața, căci „necunoscute sunt căile Domnului”.

Mă opresc aici cu această relatare și trec la următorul caz. Oscar Martinez Lourido a crescut într-o familie de creștini adventiști de ziua a șaptea, unde tatăl său era un fel de *factotum* în biserica din Vigo, Spania. Era prezbiter, prim-diacon, casier, instructor și ținea chiar și locul pastorului. Oscar dorea să fie un bun creștin, uneori „obligat” de îndemnurile părintești, care sunau astfel: „Ai grijă, porți un nume, să nu mă faci de rușine.” După absolvirea liceului, se înscrie la Universitatea din Salamanca pentru a studia medicina, dar după un an, considerând ca ar fi mai bine pentru libertatea lui să fie cât mai departe de casă, se transferă la Universitatea din Barcelona. Până

aici toate bune, numai că, la vremea examenelor, decanul facultății îi spune că foile matricole care trebuiau să vină de la Salamanca s-au pierdut, practic pierzând anul de studii. Așa că, înainte de toate, ca orice tânăr, se hotărăște să facă armata, ca să scape de această obligație față de patrie, urmând ca apoi să se decidă asupra viitorului.

După perioada obligatorie de instrucție, urma depunerea jurământului militar, nimic deosebit, numai că la această ceremonie trebuia să se închine înaintea icoanei Fecioarei Maria, lucru total în dezacord cu convingerile lui religioase. După discuția cu superiorii, i se aprobă ca o alternativă depunerea jurământului militar în biroul comandantului. Acceptă și apoi i se comunică faptul că ceremonia se va desfășura sâmbătă. Oscar gândește simplu: *Cum Dumnezeu nu m-a ajutat cu foile matricole, i-o plătesc cu aceeași monedă și depun jurământul în Sabat.* Și așa și face. Doar că apoi își dă seama că nu a făcut decât să-și vândă dreptul de întâi născut pentru un blid de linte, ca Esau. După depunerea jurământului, este repartizat nu la serviciul sanitar, ci... unde credeți? Exact la unitatea de elicoptere unde domnea ca un rege-tiran sergentul fiară, Javier Moliner, căci „necunoscute sunt căile Domnului”.

Dar ce legătură are autorul acestor rânduri cu sergentul Javier Moliner și cu soldatul Oscar Martinez? Și în acest caz se poate spune că „necunoscute sunt căile Domnului”. Stabilit împreună cu familia în Spania în anul 1999, am ajuns în orașul Castellón de la Plana, unde pastorul bisericii era un personaj care te cucerea de la prima privire. Când începea să vorbească, te fascina. Un uriaș, la propriu și la figurat. Numele lui era Javier Moliner. Nu este nicio greșală... În anul 2001, cei doi băieți ai noștri au fost botezați de acest pastor, iar când venea acasă pentru a studia Biblia cu ei, mă întrebam cum poate o motocicletă așa mică să suporte un om așa de mare. Era o disproporție totală. În 2009 a oficiat împreună cu pastorul Teodor Huțanu căsătoria dintre Edi, fiul nostru cel mare, și Eliza.

Dar mă întorc în 1999, când am început să aud câte ceva despre acest pastor: că a fost militar de carieră, că a fost pilot de elicoptere și alte amănunte. În mintea mea a apărut imaginea celui care a fost Constantin Tolici, misionar în Madagascar între 1930 și 1940. Acesta s-a stabilit după pensionare în Izvoarele, Prahova. În Sabat, la biserică, sorbeam povestirile lui din Africa. După trecerea lui în neființă, am primit din partea familiei o carte, o autobiografie a pastorului Constantin Tolici. Le mulțumesc și pe această cale și din acea perioadă am rămas cu dorința de a cunoaște experiențele oamenilor de credință.

Așa că având acest gând în minte, m-am dus la pastorul uriaș – Javier Moliner – și l-am întrebat: „Dacă tot ce se vorbește despre tine este adevărat, de ce nu scrii o carte pentru ca istoria convertirii tale să fie cunoscută de cât mai multe persoane? Mi-a răspuns calm: „Dragul meu prieten, eu nu am talent, dar Oscar Martinez se va ocupa de lucrul acesta și, dacă va fi voia Domnului, va ieși de sub tipar și o astfel de carte.” Anii treceau și, deși îl întrebam mereu, pastorul Javier Moliner îmi răspundea cu calmul lui caracteristic: „Mai devreme sau mai târziu, Dumnezeu așază fiecare lucru la locul lui.” Și a trebuit să aștept...

Dar pe data de 13 iunie 2013, eram la Paris și am primit următorul mesaj pe telefon: „Aici îți trimit cartea pe care am așteptat-o atâta timp. Mulțumim Domnului că acest proiect poate să se transforme în realitate. Să ne rugăm pentru a se împlini ceea ce dorim de atâta vreme, dar dacă voia Domnului este ca această carte să nu apară, trebuie să fim ascultători. O îmbrățișare și binecuvântări din partea Domnului, salutări întregii familii. Pastorul Moliner.”

Din nou mă opresc aici, căci „necunoscute sunt căile Domnului”. Spațiul nu îmi permite să merg mai departe, dar dacă vrei să cunoști istoria fascinantă a convertirii unui sergent-fiară și a familiei lui, datorită deschiderii și înțelegerii găsite la Editura Viață și Sănătate, în mod special la directorul ei, Iacob Pop și la Christian Sălcianu, caută la orice librărie Sola Scriptura cartea *Vase alese*, apărută în anul 2014, și vei afla continuarea întâmplărilor descrise aici.

Deși expresia folosită de mine este larg răspândită, să rămânem cu textul Bibliei din Ieremia, care este o minunată făgăduință: „Căci Eu știu gândurile pe care le am cu privire la voi, zice Domnul, gânduri de pace și nu de nenorocire, ca să vă dau un viitor și o nădejde.” ■

Mircea Bugescu, Spania

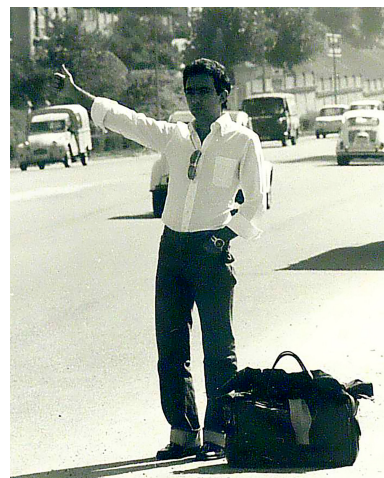
Javier Moliner, în armată

Javier Moliner, pilot elicopter

Oscar Martinez Lourido, militar

Oscar Martinez Lourido, în perioada studenției

Botezul lui Javier Moliner

Javier Moliner și Oscar Martinez Lourido

REFLEXIILE SANCTUARULUI CERESC

Existența sanctuarului ceresc în Epistola către evrei nu este demonstrată, ci este afirmată. Declarația cea mai importantă, centrală, este în Evrei 8:1-2. În funcție de ea avem diferite expresii anticipative, directe sau indirecte, care susțin și afirmă existența sa. Teologul P. Garuti, în articolul „Due cristologie nella lettera agli Ebrei”, afirmă că tabernaculul ceresc este descris „prin expresii sinonime precum: *străbătând cerurile, dincolo de cortină, cortul sau sanctuarul*”¹. Același lucru l-am observat și eu, descoperind că sunt multe cuvinte în care se oglindește teologia sanctuarului și care sunt probe serioase în favoarea sa. Unele dintre ele sunt afirmații directe, altele doar simple aluzii. În acest articol, vom analiza doar expresiile principale care sunt în raport direct cu Evrei 8:1-2, afirmând, în mod direct, existența sanctuarului ceresc.

1. „La dreapta Maiestății” (Evrei 1:3)

Evrei 1:1-4 face parte din poemul de glorie² *Exultate*, cu care începe întreaga epistolă. El atinge toate temele importante ale cărții, făcând totodată referire la tabernaculul ceresc, folosind trei termeni: „gloria”, „ispășirea păcatelor” și „dreapta Maiestății”. Aceste trei expresii sunt construite pe o structură de șapte afirmații mesianico-escatologice, bazate pe raportul Tată-Fiul-Tată³. Toate șapte afirmă divinitatea lui Isus, dar cu referire „temporală” diversă: primele trei sunt în relație cu opera Sa înainte de păcat, în timp ce ultimele sunt în raport cu istoria de după păcat. Să privim împreună structura și titlurile care îi sunt date lui Isus:

- » Dumnezeu a vorbit ... prin Fiul – **Fiul** (v. 2a)
- » (Dumnezeu) L-a pus moștenitor – **Moștenitor** (v. 2b)
- » (Dumnezeu) a făcut prin El veacurile – **Creator** (v. 2c)
- » Isus este **Oglindirea slavei și întipărirea Ființei Lui** (v. 3a)
- » (Fiul) care ține toate lucrurile cu Cuvântul – **Susținător** (v. 3f)
- » (Fiul) a făcut spălarea păcatelor – **Preot** (v. 3c)
- » (Fiul) este la dreapta Măririi – **Rege** (v. 3d-4)

Asonanța *eteken ekatesin*, cu care începe pasajul (Evrei 1:2,3), introduce cititorul direct în atmosfera templului ceresc, dar apariția unui neașteptat participiu *on* (v. 3a), înconjurat de forme verbale la aorist perfect, poate sugera un switch temporal, ca un comutator pe linia timpului. Attridge, în comentariul său la Evrei, spune că acest participiu face trecerea de la existența atemporală a lui Isus la cea temporală și mai departe la existența de dincolo de timp⁴ (escatologia). Cele șapte titluri ale lui Isus sunt în strânsă relație unul cu altul și converg la fraza centrală „oglinzirea slavei și întipărirea și strălucirea Ființei Lui”. Se poate nota un paralelism evident între titluri; primele trei descriu dumnezeirea lui Isus, ca Ființă eternă, creatoare, în timp ce ultimele trei ne îndreaptă spre Isus ca Salvator, Preot și Rege.

Prima referire la sanctuarul ceresc o găsim în cuvântul „gloria” – *doxa*. Din punct de vedere tehnic, acest cuvânt este în Septuaginta o referire la casa lui Dumnezeu” (Psalmii 25:8; Isaia 6:1-3; Ezechiel 1:26-28; 10:1-4). El este în relație cu *kābôd*, pe care îl găsim în Isaia 6:1, când se vorbește despre „gloria lui Dumnezeu” care umple Templul unde Dumnezeu stă pe tron. Interesant este faptul că Isaia 6:1 în Septuaginta traduce cu *doxa* și cuvântul sîl „manta” (Isaia 6:1). Gloria este legată de sanctuar, demonstrând prezența lui Dumnezeu. A doua referire o găsim în expresia „ispășirea păcatelor” (Evrei 1:3b). Legătura dintre acest text și Evrei 8:1-2 este evidentă și, după cum notează Thompson, „ne introduce direct în punctul cel mai important din toată epistola: ispășirea lui Isus făcută în templul ceresc (Evrei 8:1-2)”⁵. Ispășirea, atât în Vechiul, cât și în Noul Testament, era făcută doar la sanctuar, prin mijlocirea marelui-preot. Și, în sfârșit, a treia aluzie o găsim în sintagma „la dreapta (*en dexia*) Maiestății” (Evrei 1:3). „La dreapta” este o temă care derivă din Psalmii 110, folosită din plin atât în Evrei (Evrei 1:13; 8:1; 10:12; 12:2), cât și în alte cărți biblice (Faptele 7:56; Efeseni 1:20; Coloseni 3:1; Romani 8:34). Ea leagă în mod direct Evrei 1:3 cu Evrei 8:1,2, anticipând existența și slujba din sanctuarul ceresc.

TRONUL ESTE O FRUMOASĂ REFERIRE LA SANCTUARUL CERESC. TERMENUL ÎN SINE POATE ÎNSEMNA TRONUL DE JUDECATĂ, TRONUL GLORIEI, AL MILEI SAU AL SALVĂRII.

2. „Dincolo de cortină” (Evrei 6:19)

Folosirea cuvântului *katapetasma* – „cortină”, „perdea” este un indiciu indiscutabil despre tabernacul. În acest text, *katapetasma* este în relație cu cuvântul „nădejde” (*elpis*), formând un chiasm pe care l-am numit *triumphiul speranței*. Iată această structură:

- A. v. 18 ... noi care am căutat siguranță (refugiu)⁶ în El
- B. să punem mâna pe nădejdea (*elpis*) care ne stă înaintea.
- C. v. 19 avem această nădejde (*elpis*) ca pe o ancoră pentru suflet...
- B'. și care (nădejde) (*elpis*) pătrunde în partea dinăuntru, dincolo de perdea unde,
- A'. v. 20 Isus a intrat înaintea noastră, ca Mare-Preot

Cuvântul „nădejde”, care apare prima dată explicit, apoi în mod implicit, arată că unica și adevărata speranță este „dincolo de perdea”. Notăm o structură chiastică în care propoziția A indică locul de refugiu, iar A' ne arată că acest loc nu este altul decât sanctuarul unde Isus slujește ca Mare-Preot. Propoziția B vorbește despre speranța care ne stă înaintea, iar B' arată locul precis, „dincolo de perdea”. Partea centrală C este „ancora” care ține discursul.

Despre cuvântul *katapetasma* s-a vorbit foarte mult: îl găsim de trei ori în evanghelii (Matei 27:51; Marcu 15:38; Luca 23:45), restul în Evrei (Evrei 6:19; 9:3; 10:20). Toți cercetătorii cred că face referire la cortina de la tabernacul⁷. Se ridică o întrebare: ce cortină are în vedere autorul? Cea care desparte Sfânta de Sfânta Sfințelor (Exodul 26:31,33)? Cea de la intrarea în Sfânta (Exodul 26:36,37)? Cea de la poartă (Exodul 38:18)? Analizând studiul lui Rice⁸, din cele 43 de apariții ale cuvântului *katapetasma*, descoperim că de 26 de ori se referă la perdeaua dintre Sfânta și Sfânta Sfințelor⁹. Putem spune că este o referire la Sfânta Sfințelor cerească? Numărul textelor în favoarea acestei ipoteze este semnificativ și trebuie să ținem cont de el. R. Gane, care a făcut și el această analiză, identifică *katapetasma* din Evrei 6:19 cu expresia ebraică *mibbêl lappârôket* din Exodul 26:33; Leviticul 16:2,12,15, unde *pârôket* descrie cortina din fața Sfintei Sfințelor (Exodul 35:12;39:34; 40:21; Leviticul 4:6; Numeri 4:5)¹⁰. *Pârôket* era atât de importantă întrucât toate obiectele veneau așezate, în cort, în raport cu ea¹¹: masa pâinii, altarul tămâierii și sfeșnicul trebuiau așezate în „fața cortinei” (Exodul 26:33;

26:35; 27:21; 30:6) în timp ce chivotul era „dincolo de cortină” (Exodul 30:6). Identificarea dintre *pârôket* și *katapetasma* este un indiciu important și confirmă că avem de-a face cu o referire la sanctuar, dar ceea ce este cel mai importat în pasaj este reafirmarea slujbei de Mare-Preot a lui Isus „dincolo de cortină”, ca atare autorul pune accent nu pe perdea, ci pe ceea ce se realizează dincolo de ea.

3. „Cortul mai mare și mai perfect” (Evrei 9:11) „...Nefăcut de mâini omenești” (Evrei 9:24-25)

Aceste două texte sunt importante fiindcă folosesc cuvântul *ta agia*, tradus cu sanctuar. Fundalul este construit în formă antitetică pe o sintaxă de tipul *o alla* (οὐ-ἅλλά) dualistă, care opune cortul „făcut de mâini omenești”, împreună cu jertfele și ritualurile lui, sanctuarului „nefăcut de mâini omenești”, cu jertfa lui Isus. Sunt folosite diverse cuvinte-cheie care se referă la tabernacul, cel mai important este *agiôs* – care apare în Epistola către evrei de zece ori cu referire la sanctuar (Evrei 8:2; 9:1,2,3,8,12,24; 19:19; 13:11). Afirmăția din Evrei 9:24, „Isus a intrat în cer”, lăsând să se înțeleagă că sanctuarul nu este altceva decât cerul sideral, este mult discutată și nu lipsită de probleme¹². Semnalez doar una dintre ele: se ține cont de context¹³. În identificare cu cerurile, cred că avem o formă retorică, o hipalagă, prin care autorul atribuie calitățile unuia, altuia fără să le identifice ca atare. Aceasta este confirmată de referirea la sânge (care nu are nimic de-a face cu Universul) și la „curățirea locurilor cerești”.

4. Intrare în sanctuar (Evrei 10:19-20)

Textul ne surprinde cu afirmația că putem intra liber în sanctuar. Ca să înțelegem această declarație, trebuie să avem în vedere expresia de la versetul 22, unde suntem invitați „să ne apropiem cu inimă curată” în virtutea sacrificiului lui Isus. Dacă privim cu atenție textul, descoperim o structură paralelă, construită cu cuvântul *odos* (cale) și *aima* (sânge):

- » avem „intrare (cale – odos) în Locul Prea-sfânt” (v. 19)
- » pe „calea (odos) nouă și vie” (v. 20)

Cele două versete sunt legate și de ideea sacrificiului:

- » „sângele lui Isus” (v. 19c)
- » „perdeaua trupului Său” (v. 20)

TRONUL
LUI DUMNEZEU
BENIAMIN
LUPU

**EXPRESIILE
FOLOSITE ÎN
EPISTOLA CĂTRE
EVREI, PRECUM
„LA DREAPTA MĂ-
RIRII”, „TRONUL
MILEI”, „MUNTELE
SION”, „CETATEA
LUI DUMNEZEU”,
„CORTINA”, „COR-
TUL CEL MARE ȘI
PERFECT” SAU
„SANCTUARUL”,
CONFIRMĂ CĂ
PAVEL NU VEDE
EXISTENȚA TEM-
PLULUI CERESC
CA PE CEVA
MARGINAL, CI,
DIMPOTRIVĂ,
CA O REALITA-
TE CENTRALĂ,
IMPORTANTĂ ȘI
UNANIM ACCEP-
TATĂ ÎN BISERICA
PRIMARĂ.**

Deci intrarea nu este materială, ci spirituală în virtutea sacrificiului lui Isus. Aceasta nu neagă, ci, dimpotrivă, fac o precizare importantă cu privire la ceea ce se petrece în sanctuar. Slujba de ispășire care a fost anunțată chiar de la începutul epistolei, reafirmată în partea centrală – Evrei 8:1,2 – acum este prezentată din nou în beneficiile ei în favoarea noastră. Otto Kuss spune: „Prin sângele Său, Isus a deschis drumul către sanctuarul din cer”¹⁴, transformând strada închisă într-o poartă a speranței.

5. Tronul (Evrei 1:8)

Tronul este o frumoasă referire la sanctuarul ceresc. Termenul în sine poate însemna tronul de judecată (Evrei 11:2; Apocalipsa 20:11), tronul gloriei (Isaia 22:23), al milei (Evrei 4:16) sau al salvării (Apocalipsa 2:3). În Evrei, cuvântul este folosit în context juridic – are de-a face cu mila („tronul milei” – Evrei 4:16), ispășirea (Evrei 8:1) și judecata (Evrei 12:2), iar toate acestea se găsesc în sanctuar. Tronul gloriei din Isaia (Isaia 6:1) este un argument important și arată că sanctuarul este în strânsă relație cu Tronul lui Dumnezeu.

Concluzie

Privind toate aceste texte, descoperim că Epistola către evrei folosește multe cuvinte care fac referire la sanctuarul ceresc. Expresii precum „la dreapta Măririi” (Evrei 1:3), „tronul milei” (Evrei 4:16), „muntele Sion”, „cetatea lui Dumnezeu” (Evrei 12:22; 13:14), „cortina” (Evrei 6:19), „cortul cel mare și perfect” (Evrei 9:11) sau „sanctua-

rul” (Evrei 9:24,25), confirmă că autorul nu vede existența templului ceresc ca pe ceva marginal, ci, dimpotrivă, ca o realitate centrală, importantă și unanim acceptată în biserica primară. ■

¹ P. Garuti, *Due cristologie nella lettera agli Ebrei?* in LA 49 (1999) 245.

² S. Cipriani, *Le lettere di Paolo*, Assisi 1991⁷, 744-746; P. Ellingworth, *The Epistle to the Hebrews: A Commentary on the Greek Text*, Grand Rapids 1993, 96-97.

³ Un alt raport poate să fie: Dumnezeu-Om-Dumnezeu, cu referire la întruparea lui Isus.

⁴ H.W. Attridge, *La lettera agli Ebrei*, 102

⁵ Thompson, *Hebrews*, 167.

⁶ Expresia οἱ καταφύγοντες dă ideea unui pericol de care fugim (SPICQ Hébreux, II, 163). Și Attridge traduce în același fel (Attridge, *La Lettera agli Ebrei*, 182).

⁷ S. Légasse, *Les voiles du temples de Jérusalem*, în RB 87 (1980) 560-589.

⁸ G. Rice, *Heb. 6,19 Analysis of Some Assumptions Concerning Katapetasma* in *Issues in the Book of Hebrews*, a cura di E.B. Holbrook, Spring 1989, 231.

⁹ P. Billerbeck, *Καταπέτασμα*, in BDAG, 1043-1046.

¹⁰ Același lucru afirmă și A. BERLIN, *The Oxford Dictionary of the Jewish Religion*, New York 2011, 553; J.R. Baskin, *The Cambridge Dictionary of Judaism and Jewish Culture*, Cambridge-New York-Mebourne-Madrid-Cape Town-Singapore-Delhi-Rokyo-Mexico City 2011,97; J. Newman - G. Sivan - A. Tomaschoff, *Judaism A-Z: Lexicon of Terms and Concepts*, Jerusalem 1980, 263.

¹¹ Gane, *Re-Opening Katapetasma*, 7.

¹² Mult mai interesantă este ipoteza care vede cerul în sens metaforic/teologic, ca și „casa a lui Dumnezeu”. Vom analiza acest argument într-un articol viitor.

¹³ Într-un articol viitor vom dedica un spațiu important analizei acestei teorii.

¹⁴ O. Kuss, *La lettera agli Ebrei*, Brescia 1966, 174.

Dr. Benone Corneliu Lupu este pastor în Roma, Italia.

HARUL ȘI PLATA ZECIMII

Într-o zi, în timp ce citeam o carte din colecția „Spiritul Profetic”, atenția mi-a fost atrasă de o enumerare. Era un răspuns la o serie de întrebări care se ridică de multe ori în mintea noastră: De unde știu că harul lucrează în viața mea? De unde știu că sunt pe drumul cel bun? De unde știu că direcția este corectă? De unde știu că experiența mea religioasă este una autentică?

În Biblie avem câteva pasaje în care sunt prezentate mai multe persoane care, ajunse la finalul drumului, în loc să primească răsplata așteptată și dorită, aud cuvintele: „Adevărat vă spun că nu vă cunosc!” (Matei 25:12), sau cuvintele și mai dure-roase „Atunci, le voi spune curat: «Niciodată nu v-am cunoscut»...” (Matei 7:23).

La sfârșitul enumerării se făcea precizarea: „Toate acestea arată că harul lui Dumnezeu lucrează în inimă.” Găsisem, iată, un răspuns clar. Ceea ce m-a surprins, ceea ce m-a uimit, era scris puțin mai înainte. Enumerarea începea cu **umilința**. Am fost imediat de acord. Apoi era trecută **tăgăduirea de sine**. Și aici am acceptat repede. Era din aceeași categorie și arăta, la fel ca și prima, către caracter. Ce ar fi putut să urmeze? Foarte normal a venit la rând **bunăvoința**. N-am avut comentarii. În fața mea parcă se forma un buchet de flori foarte frumoase. Însă enumerarea a continuat. După părerea mea ar fi fost suficient. Putea să se oprească aici. Numai că, surprinzător, după **umilința, tăgăduirea de sine și bunăvoința** a venit **plata conștiințioasă a zecimii**. M-am oprit și am citit de mai multe ori pasajul acesta. Nu cumva era vreo greșală? Nu cumva traducerea era de vină? Parcă nu se potrivea deloc.

„Umlința, tăgăduirea de sine, bunăvoința și plata conștiințioasă a zecimii, toate acestea arată că harul lui Dumnezeu lucrează în inimă.” (Ellen White, *Solii pentru tineret*, 303.4)

Așa cum săptămâna, formată din șapte zile, și Sabatul nu pot fi explicate decât prin credința în raportul Scripturii, tot la fel cred că și plata cu credincioșie a zecimii se bazează tot pe credința în Cuvântul lui Dumnezeu. Iar ceea ce nu se vede este harul lui Dumnezeu, care lucrează și convinge, care schimbă inima și o face darnică, care transformă gândirea și viziunea.

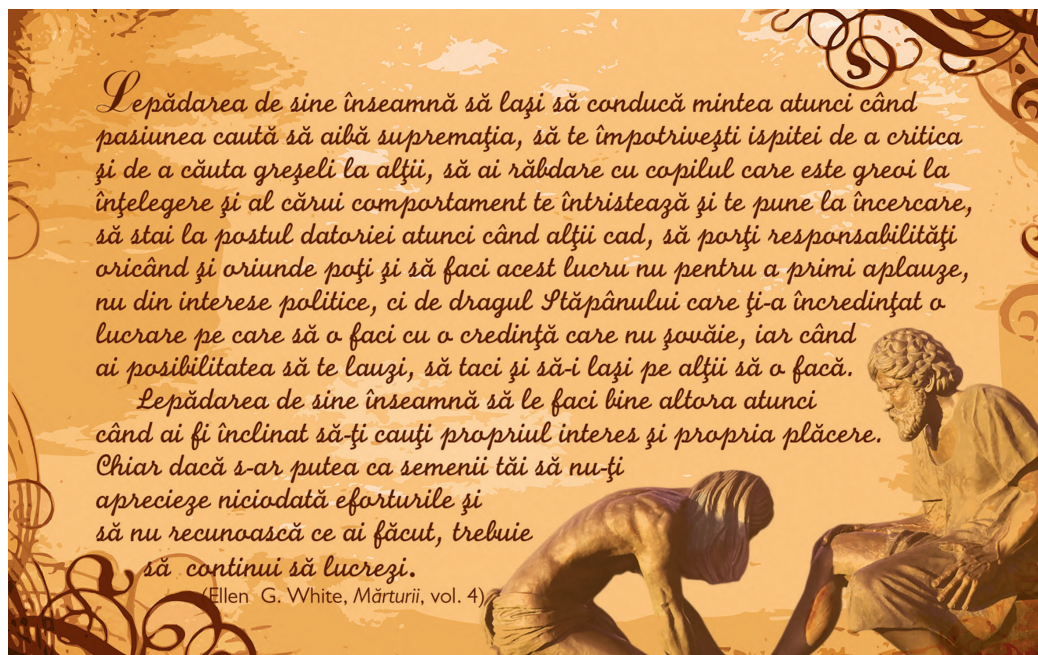
Există o strânsă legătură între restituirea cu credincioșie a zecimii și sănătatea spirituală a unei persoane, a unei biserici: „Sănătatea spirituală și prosperitatea bisericii depind într-o mare măsură de dăruirea sistematică practică de ea.” „Comunitățile care sunt cele mai generoase și mai consecvente în susținerea cauzei lui Dumnezeu sunt cele mai prospere din punct de vedere spiritual.” (Ellen White, *Mărturii*, vol. 3, Editura Viață și Sănătate, ed. 1998, pp. 441–442). ■

Eduard Călugăru este trezorierul Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea din România.

**SĂNĂTATEA
SPIRITUALĂ
EDUARD
CĂLUGĂRU**

**UMILINȚA, TĂGĂ-
DUIREA DE SINE,
BUNĂVOINȚA
ȘI PLATA CON-
ȘTIINȚIOASĂ A
ZECIMII, TOATE
ACESTE ARAȚĂ
CĂ HARUL LUI
DUMNEZEU LU-
CREAZĂ ÎN INIMĂ.**

UNDE SE VINDECĂ RĂUTATEA

Motto: „Dacă vrei să pedepsești răul, încearcă să-l vindecî.” (V. Budescu)

Căci mă uitam cu jind la cei nesocotiți când vedeam fericirea lor” (Psalmii 73:3). Lumea copilăriei mele o priveam printre ulucile de la gard. Mă uitam cu jind la nebuniile copiilor de pe stradă, care se terminau uneori cu bătaie și înjurături. Cele mai fascinante mi se păreau sărbătorile de Crăciun. De Ignat, ziua când se tăiau porcii, toți copiii așteptau cu nerăbdare să primească o bucățică de șorici afumat. Era suficient ca cineva să mă surprindă printre ei, că și tăbărau pe mine să mă spurce.

Asta era fericirea celor răi! Se ridică întrebarea: de ce acționau acești copii în felul acesta? Se naște omul cu înclinația de a face rău? „Și poate cel născut din femeie să fie fără prihană?” (Iov 15:14). „Iată că sunt născut în nelegiuire și în păcat m-a zămislit mama mea.” (Psalmii 51:5)

Circulă pe net un clip care prezintă doi bebeluși gemeni care se ceartă pe o suzetă. Când reușea unul să o țină în gură, celălalt plângea și se lupta s-o recupereze. Lupta dura până când intervenea cineva. Toate comentariile făcute pe marginea acestui caz erau amuzate și nimeni nu gândea ce îi determina pe acești gemeni drăgălași să se poarte astfel. Ne naștem buni sau răi? Suntem conduși de motive sau de instincte?

Problema naturii umane nu și-a găsit încă răspunsul, chiar dacă de mii de ani teologi, filozofi, psihologi au încercat să dezlege această taină. De exemplu, filozoful Thomas Hobbes credea că umanitatea este condusă de simțul autoconservării – ca în cazul bebelușilor, fiecare luptă să obțină ce dorește –, în timp ce J.J. Rousseau contraargumentează, considerând că oamenii se nasc buni,

dar sunt corupți de viciile societății. Nici teologii nu au un punct de vedere comun. Majoritatea susțin că, dacă suntem creați după asemănarea lui Dumnezeu, nu moștenim o carne păcătoasă, ci facem alegeri greșite. Alții susțin că ne naștem cu înclinații de a face și bine, și rău. Chiar dacă am ști exact cum stau lucrurile, am putea schimba ceva? „Eul care se află în noi este forța răului” (V. Hugo). „De aceea mândria le slujește ca salbă și asuprirea este haina care-i învelește. Râd și vorbesc cu răutate, vorbesc de sus.” (Psalmii 73:6,8).

Era apelul de dimineată în prima zi de armată. Se făcea repartizarea pe plutoane. Am cerut să fiu dat la bucătărie. Aveam motivele mele, dar nu am fost acceptat pentru că aveam calificare în transmisiuni. Totuși mi s-a îngăduit să lucrez ca vese-lar. Caporalul sanitar răspundea de tot ce însemna curățenia și igiena în unitate. Era un tânăr cu li-ceul sanitar terminat, puțin chel și cam scund. În schimb, foarte exigent, impunea respect și autori-tate, ceea ce făcea să fie bine văzut de ofițeri. Am observat că întotdeauna când dorea să vorbească cu cineva căuta un loc mai înalt și apoi, privin-du-l de sus, îi ordona ce să facă. La inspectia de dimineată, după ce a verificat tot, vine la mine în bucătărie. Sar în picioare, îl salut, raportez meni-ul, la care el îmi zice: „Ia loc!” Parcă mă suspecta. „Băi, bibane, dă-mi o țigară...” „Permiteți să ra-portez: eu nu fumez.” „Băi, am spus că eu vreau să fumez... hai , fuga marș și fă-te o țigară!”

De ce se purta tânărul acesta așa? Eram con-vins că aveam același creier, o educație și o pre-gătire profesională decentă. Am încercat să-l descos, poate are vreo frustrare, dar mi-am dat seama că el se simte bine așa. Într-un moment de sinceritate mi-a spus: „Nicăieri până aici nu am putut să fac ce vreau!”

În starea în care suntem născuți, nu avem opțiunea de a alege. Altciineva a făcut-o în locul nostru. Prin Adam am moștenit o natură egoistă. Efectul Lucifer este în fiecare din noi. Răutatea este cea mai pură formă de slăbiciune.

Aveam un prieten creștin care în mai tot timpul liber venea lângă mine să discutăm. Îi plă-cea să cunoască mai mult despre profețiile din Da-niel și Apocalipsa. Avea obiceiul să fluiera cântări religioase, ceea ce îi făcea pe unii să-l ironizeze. Într-o seară, după ce a fost servită masa, prietenul meu a venit să mă ajute să terminăm mai repede treaba în bucătărie. Bucuroși, am luat cazanul cu resturi și am plecat să-l ducem la porci. El a înce-put să fluiera ca de obicei, când o voce din spatele nostru ne ordonă: „Stați pe loc, culcați cu fața la

pământ!” Vocea pițigăiată a caporalului sanitar ne-a tăiat răsuflarea. „Salt înainte, culcat...” și așa am ajuns până la cotețul porcilor. Era întuneric de nu vedeai pe unde calci. „Ascultați comanda la mine. Știți că răspund de sănătatea celor de-aici.” „Da, să trăiți, am înțeles!” „Atunci, fuga marș în dormitor, luați trusa cu săpun, periuța de dinți, prosopul și v-aștept în două minute la mine.”

Am alergat ca la incendiu și tot n-am reușit să ne încadrăm în timp. Nici nu ne-am tras sufletul, că am fost împinși în cocina porcilor. Cum se așteptau să le dăm mâncare, porcii s-au năpustit asupra noastră, ga-ta să ne sfășie. În hărmălaia aceea am auzit comanda: „Dați mai repede mân-carea, nu vedeți ce foame au?” Am ieșit afară, așteptând să termine. Caporalul vine din spatele nostru și ne prinde după umăr, ca și cum ar fi mulțumit pentru ce făcusem. Pe un ton calm ne întreabă: „Măi băieți, ce faceți voi du-pă ce mâncați?” Nu găseam un răspuns în starea în care arătam. Ne gândeam cum să scăpăm mai repede. „Eu cred că voi nu vă spălați pe dinți seara, înainte de culcare...” Fără să mai aștepte răs-punsul nostru, ne-a ordonat să trecem la spălatul porcilor pe dinți. Dihăniile aveau peste suta de kilograme și era imposibil să le deschizi botul. Caporalul dădea indicații ca un antrenor de lupte greco-romane în hărmălaia de guițări și imbrânceli din cocina de porci. Am scă-pat de acolo fugind fără se ne mai pese ce va ur-ma. Timp de șase luni am suportat împreună cu ceilalți camarazi și alte comenzi aberante.

Răutatea este o problemă de alegere. „Iată, îți pun astăzi înaintea viața și binele, moartea și răul.” (Deuteronom 30:15) Pentru psihologi și cercetă-tori, conceptul de buni sau răi nu există. Ei studi-ază faptele bune sau rele. Un judecător nu întreabă pe inculpat de ce a făcut infracțiunea respectivă, ci caută să cunoască cât mai multe detalii des-pre fapta săvârșită, ca să-l poată încadra cât mai bine. În multitudinea factorilor ce pot influența săvârșirea unei fapte, fie bune sau rele, este aproa-pe imposibil să stabilești cauza. De aceea rezumau specialiștii că totul este relativ și imprevizibil.

Un profesor de la renumita Universitate de Psihologie Stanford, din America, a făcut un ex-periment în 1971 ca să rezolve o problemă soci-ală, adică de ce oamenii buni pot ajunge să facă fapte rele. Profesorul Philip Zimbardo l-a intitu-lat „Efectul Lucifer”. A selecționat 18 bărbați cu calități morale ireproșabile, educați, sănătoși, care

**NATURA
UMANĂ
GILI
ANTEA**

**ALTRUISMUL NU SE
GĂSEȘTE ÎN NATURA
UMANĂ; NU NE NAȘTEM
CU DORINȚA DE A FACE
BINELE. A IUBI ȘI A FACE
FAPTE BUNE SE ÎNVAȚĂ
NUMAI DE LA CEL CE
ESTE DRAGOSTE, ISUS
HRISTOS.**

**VIAȚA CREȘTINĂ
ESTE O MINUNE
– CONTACTUL
CU SUPRANATU-
RALUL. ORICINE
ESTE NĂSCUT
DIN DUMNEZEU
NU MAI COMITE
PĂCAT, „PENTRU
CĂ SĂMÂNȚA
LUI RĂMÂNE ÎN
EL ȘI NU POATE
PĂCĂTUI PENTRU
CĂ ESTE NĂSCUT
DIN DUMNEZEU.”
(1 IOAN 3:9)**

să participe la un test în cadrul universității. Au fost informați în mod amănunțit că totul este un joc, o înscenare, singurul lucru ce trebuiau să-l facă era să-și ia rolurile în serios.

Au mers la subsol, unde au descoperit că era amenajată o mică închisoare (deși se dorise ca totul să se desfășoare într-una reală, dar nu s-a aprobat). Jumătate au fost îmbrăcați și echipați în gardieni, iar restul, în haine de deținuți. După ce și-au ocupat locurile, li se părea amuzant și nu prea înțelegeau despre ce este vorba. Au fost lăsați singuri și supravegheați video. După miezul nopții a început deja revolta într-o celulă.

Gardienii erau din ce în ce mai răi, foloseau injurii, amenințau și îi loveau pe cei care se revoltau. Apăruse și corupția, când un deținut solicita o favoare cât de mică.

Lucrurile aproape că scăpaseră de sub control, așa că experimentul a fost sistat mult mai devreme. Ce a reușit să demonstreze acest experiment? Presiunea contextului social în care se află un om la un anumit moment este de foarte multe ori dominantă față de capacitatea de a te opune. Cu alte cuvinte, pierzi puterea de alegere și devii ceea ce n-ai fi dorit. Așa se explică toată istoria atrocităților mondiale, a sistemelor dictatoriale, a terorismului, până la cea mai mică faptă de răutate. Același lucru s-a întâmplat și cu caporalul sanitar. Nici nu-i trecea prin minte ce înseamnă pentru el gradul de caporal. Din această poziție, având libertatea de a face ce vrea, s-a dezlănțuit toată răutatea din el. El și-a pierdut discernământul moral în contextul social în care se afla. Puterea naște monștri. Amintiți-vă doar de Nero, Stalin, Lenin, Hitler, Franco și lista poate continua.

Nicio instituție, nicio societate, nicio lege și nicio religie nu a putut să vindece răutatea, ci doar s-o țină sub control, uneori cu forța și puterea armelor. Așa se explică numărul mare de recidiviști care nu reușesc să rămână prea mult liberi. De ce? Pentru că nu au fost vindecați. Cum poate fi vindecat efectul Lucifer?

„Răul nu este o consecință necesară, ci un act de voință”. (Dostoievski) „Ce-i drept, am voința să fac binele, dar n-am puterea să-l fac” (Romani 7:18). A vrea nu înseamnă întotdeauna și a putea. Cum reușește un avion așa de greu să învingă forța gravitației fără s-o anuleze? Numai datorită unei forțe exterioare mai puternice, avionul se poate desprinde de pământ și, cu cât se depărtează mai mult, nu se mai simte atras de ea.

Așa stau lucrurile și în lupta între bine și rău. Problema nu este greutatea faptelor noastre rele, ci forța care ne ține atrași ca să le facem. Ori-

cât am încerca să ne desprindem, constatăm de fiecare dată că suntem la pământ. Oriunde s-ar interveni la nivel de creier, efectul Lucifer nu se operează, nu se modifică genetic.

Omul este egoist din rațiune, din modul cum gândește, nu este un instinct animalic sau o tumoră pe creier. Binele și răul sunt judecăți morale pe care fiecare om le asimilează din mediul în care trăiește. Răutatea este neputința de a fi buni. Mă surprind uneori în această situație penibilă. Așteptam să vină tramvaiul, stând liniștit pe o bancă. Lângă mine s-a așezat o femeie a străzii care a început să mă afume. Am privit-o cu dispreț și m-am mutat în altă parte. Când a sosit tramvaiul, fiecare se înghesuia să intre pe ușă, sperând că va prinde un loc liber pe scaun. În urma noastră, o bătrânică se lupta cu căruciorul să urce și ea. Deodată am văzut cum femeia străzii s-a repezit s-o ajute. Gestul acesta m-a șocat teribil. Mi-am adus aminte de cuvintele pe care le rostise Isus. S-ar putea să ne surprindă că vor fi mulți din această categorie în Împărăția cerurilor.

Chiar și atunci când ni se face greață de toate lucrurile rele care ies dinăuntrul nostru și spurcă pe om (Marcu 7:20-23), noi ne rugăm să fim iertați mai degrabă decât să scăpăm de ele. Dar iertarea nu rezolvă cauza. Problema nu sunt faptele rele pe care le facem, ci natura umană care le produce.

Altruismul nu se găsește în natura umană; nu ne naștem cu dorința de a face binele. A iubi și a face fapte bune se învață numai de la Cel ce este dragoste, Isus Hristos. Așa se explică dilema unui conducător evreu care, atunci când a venit la Isus, nu a primit asigurarea că va fi mântuit pentru că avea un master sau doctorat. Deși nu le-a ignorat, Isus i-a arătat că problema cu care se confrunta era legată de natura umană. În mod direct și categoric i-a spus că trebuie să se nască din Duhul Sfânt. Viața creștină este o minune – contactul cu supranaturalul. Oricine este născut din Dumnezeu nu mai comite păcat, „pentru că sămânța Lui rămâne în el și nu poate păcătui pentru că este născut din Dumnezeu.” (1 Ioan 3:9)

În fața acestei minuni, foarte mulți creștini se blochează, se întreabă, se cercetează, se contrazic, se scindează și chiar se urăsc. Ca să ne eliberăm de această stare de incertitudine, să ne luăm timp să cercetăm viața Celui care S-a făcut părtaș de natura umană, a fost ispitit ca și noi în toate lucrurile, dar fără păcat. Dumnezeu este Acela care lucrează în noi și ne dă, după plăcerea Lui, și voința, și înfăptuirea. (cf. Filipeni 2:13) ■

Gili Antea este membru în comunitatea Labirint, București.

EU NU SUNT AȘA... ÎMI RETRAG CUVINTELE!

Viața omului modern pendulează în mod dramatic între stări de liniște și momente de agitație care ajung de cele mai multe ori până la paroxism. Stările pasagere de liniște, din ce în ce mai puține, ating rareori profunzimea. Ele constituie segmente de timp care întrerup momentele lungi de agitație și irascibilitate, în care individul este strâns ca într-o menhină. Presat fiind de varii situații, omul este nevoit să se elibereze de tensiunea acumulată în momentele de frustrare și neîmplinire, care vizează anumite domenii ale personalității sale complexe. „Descătușarea sufletească” se produce în diverse moduri, purtând amprenta personalității și cea a educației individului. Astfel, este posibil ca în momente de acest gen să se recurgă la agresivitate, sporturi extreme, vicii sau cuvinte răutăcioase și ironice. Vom lua însă în vizor ultimul tip de comportament enunțat mai sus.

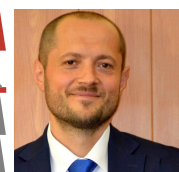
De nenumărate ori, după un schimb de replici tăioase, atât noi, cât și alți oameni folosim expresia: *îmi retrag cuvintele*. În anumite situații conflictuale, rostim cuvinte și expresii care îi rănesc pe cei din jurul nostru. Ele pot îmbrăca forma grotescului, a ironiei malițioase elevate sau grosolane. După ce trece momentul critic și evaluăm mai atent cuvintele aruncate din desaga insalubră a eului nostru, realizăm că ar fi potrivit să folosim clișeul *îmi retrag cuvintele*, însoțit de scuze aparent pertinente cum ar fi: *sunt iute din fire, am fost obosit, stresat sau supărat*. Toate aceste răutăți cu perdea tind să ne convingă de faptul că omul din situație nu este rău... în general. Oare chiar așa să stea lucrurile? Există vreo scuză pentru răul manifestat ocazional, care face din noi oameni de treabă în mod circumstanțial? Cine sau ce e de vină: omul sau situația? Până la ce punct putem merge cu acest determinism? Dacă am găsit în cele din urmă o scuză pentru cuvintele „iuți”, putem oare să le și retragem?

Vom analiza pe rând cele două probleme. Să luăm în atenție prima dată posibilitatea integrării cuvintelor necontrolate într-un comportament normal, creștin. Într-un dialog cu fariseii și cărturarii cu privire la acest subiect, Mântuitorul spunea: „Pui de năpârci, cum ați putea voi să spuneți lucruri bune, când voi sunteți răi? Căci din prisosul inimii vorbește gura. Omul bun scoate lucruri bune din vistieria bună a inimii lui; dar omul rău scoate lucruri rele din vistieria rea a inimii lui” (Matei 12:34-35). Cuvintele lui Isus sunt foarte categorice, arătând că orice tendință a omului de a se ascunde după vâlul circumstanțelor este inutilă. În altă ordine de idei, cuvintele Domnului Isus

pot fi înțelese astfel: tot ceea ce spunem arată cine suntem. Cuvintele rostite „la nervi” nu vin din eter, ci ele fac parte din noi și ne definesc. Ele își au sorgintea în trăirile ascunse ale sufletului care mocnesc periculos, erupând în mod imprevizibil. Așadar, cei care vor să rostească ocazional invective „nevinovate” trebuie să fie pregătiți să poarte și eticheta de oameni răi, pe care scrie cu venin: *Atenție, pui de viperă cu reacții imprevizibile!* În ceea ce privește retragerea cuvintelor, problemele sunt puțin mai complicate. Putem să ne decidem să nu mai spunem cuvinte necugetate, dar ce facem dacă le-am spus deja? Ne este ușor să aruncăm clișeul *îmi retrag cuvintele*, dar oare funcționează atât de simplu? De cele mai multe ori, chiar după acest moment de luciditate în care ne dăm seama că am greșit rămân urme de durere, dezamăgire, frustrare și neîncredere. *Îmi retrag cuvintele* nu rezolvă problemele în totalitate, instantaneu. Actul de a ne retrage cuvintele poate fi comparat prin analogie cu un tablou în ulei pe care am scăpat câteva picături de vopsea. A ne apuca să remediem lipsa de atenție înseamnă necugetare, deoarece se poate face o greșală și mai mare. Doar maestrul care a pictat tabloul mai poate reconstitui ceea ce s-a pierdut din neglijență, dar acest proces necesită mult timp.

Doar Maestrul divin poate vindeca rănilile pe care le facem în sufletul altora. Din nefericire, memoria umană nu uită ceea ce este de uitat, iar în acest caz se recomandă profilaxia. Dacă vrem să ne retragem cuvintele, nu trebuie să le mai lăsăm să hoinărească bezmetice prin minte. Dacă permitem diavolilor cu nume de cuvinte să locuiască flotant în suflet, putem fi conștienți că, mai devreme sau mai târziu, vor ieși pentru a lua o gură de aer. În timp ce ne gândim la noi metode sofisticate de a ne retrage cuvintele, ar fi mai bine să luăm hotărârea de a nu le mai rosti. Ne este greu? Sigur că da! Știți de ce? Pentru că de ea mai este legată o altă hotărâre, aceea de a deveni oameni buni. ■

**TINE-ȚI LIMBA
SUB CONTROL
IONICĂ
HERLEA**

**ÎN TIMP CE NE GÂNDIM
LA NOI METODE
SOFISTICATE DE A NE
RETRAGE CUVINTELE,
AR FI MAI BINE SĂ
LUĂM HOTĂRÂREA DE
A NU LE MAI ROSTI.**

Ionica Herlea este pastor în Conferința Banat.

CALIFICATIVUL „BUN” AL SEXUALITĂȚII UMANE: SCOPUL EI SPIRITUAL DERIVĂ DIN CREAȚIE

Introducere

Printr-un act creator divin, bărbatul și femeia devin capabili de o exclusivă părtășie creativă. Ea trebuie să fie exclusivă, fiindcă este sexuală în natura ei esențială. Dacă omul ar fi asexual, ar putea coabita cu parteneri multipli, fără culpa adulterului. Dar, fiindcă omul este o entitate binitară, compusă din două persoane cu sex diferențiat în masculin și feminin, părtășia lor trebuie să aibă loc în cadrul unui legământ exclusiv (Maleahi 2:14; Proverbele 2:16-17) numit căsătorie. Dacă părtășia lor sexuală se întâmplă într-un cadru de legământ și dacă funcționează pe baza principului mutualității, Dumnezeu o caracterizează ca fiind „foarte bună”, *tôb m’ôd* (Geneza 1:31). Ce înseamnă acest calificativ divin?

Calificativul divin exprimat prin adjectivul „bun”, interpretat cu referire la diferențierea sexuală și la relația sexuală dintre un bărbat și o femeie, înseamnă două lucruri:

1. „Bunul” funcțional

Din perspectiva lui Dumnezeu, „bun” este orice lucru care funcționează potrivit planului divin al creației. Așadar, sintagma „bunul funcțional” se referă la realizarea scopului pentru care o ființă, o instituție sau un lucru din Univers a fost creat. Aceasta este perspectiva funcțională a calificativului „bun”. Parteneriatul marital-sexual al femeii și al bărbatului este *tôb*, „bun”, atunci când intimitatea lor conjugală funcționează – pe baza legilor biologice/fiziologice – în așa fel încât se realizează intenția și rațiunea pentru care Dumnezeu a creat sexul și pentru care ne-a înzestrat cu o natură sexuală diferențiată în categoriile de masculin și feminin.

2. „Bunul” moral și etic

Dar pe lângă aspectul funcțional, avem și „bunătatea” etică și morală. Sexualitatea noastră este „bună” atunci când, din punct de vedere moral,

nu doar funcțional, îndeplinește dezideratele divine exprimate în Legea morală și în enunțurile etice ale lui Isus Hristos și ale apostolilor scriitori ai Noului Testament (Exodul 20:1-17; Leviticul 18:1-24; 20:10-22; Matei 5:28, 31-32; 19:3-9; 1 Corinteni 5:15; 6:12-20; 7:1-40). Aceste două aspecte – cel funcțional și cel moral – ale sexualității umane, diferențiate în masculin și feminin, sunt complementare.

Ce înseamnă această complementaritate? Ea înseamnă că sexul poate să fie „plăcut” fiindcă cei doi funcționează bine fiziologic și biologic. Dar din punct de vedere moral, el nu este „bun”, fiindcă cei doi îl practică înainte de căsătorie¹ sau în afara ei. De fapt, pot exista tulburări funcționale atunci când moralitatea nu se respectă. Mustrarea de conștiință, frica unei sarcini nedorite sau teama de a fi descoperiți pot cauza tulburări fiziologice, funcționale. Oricum, chiar dacă sexul ilicit este „plăcut”, el nu-și realizează scopul intenționat de Dumnezeu din cauza nerealizării complementarității prin încălcarea principiilor eticii biblice. Ca atare, o astfel de teorie și practică sexuală nu poate fi „bună”, fiindcă nu întrunește condițiile stabilite de Dumnezeu.

Scopul sexualității umane

În cele ce urmează vom prezenta cele două domenii de referință: cel protologic (cel al Creației) și cel soteriologic (cel al salvării), în care vom interpreta bazele scripturistice ale definiției scopului sexualității umane.

1. Orânduirea creației. Din perspectiva cărții Geneza, capitolele 1 și 2², scopul sexualității umane se exprimă într-o culminare ideatică în Geneza 2:24. În termenii versetului 24, partenerii de căsătorie se unesc sexual – cei doi devin „una” – ca o atestare a permanenței relației lor spirituale. Permanența relației este motivată de dragostea perfectă, existentă între cei doi parteneri edenici. Această unitate relațională, permanent existentă, se atestă și prin faptul că primul cuplu nu poartă îmbrăcăminte (v. 25). Sunt pe deplin transparent, neavând nimic de ascuns unul față de celălalt în condițiile inocenței morale, paradisiace. Mai mult decât atât, partenerii edenici se unesc sexual³ și cu scopul de a aprofunda această relație dinamică a dragostei. Relația lor, prin natura ei paradigmatică, este menită (teleologie, scop) să arate dincolo de sine, spre unitatea iubirii spirituale perfecte a Persoanelor divine în cadrul Trinității imanente. În acest context, potrivit definiției teologice, conceptul „immanent” înseamnă viața relațională

a celor trei Persoane din interiorul (imanența) Dumnezeirii.

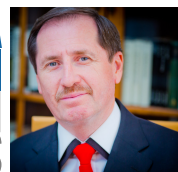
2. Orânduirea salvării. Deși existentă din veșnicii, noi abordăm orânduirea salvării referindu-ne la descrierea ei de la Geneza capitolul 3 în continuare. Așadar, începând din Geneza 3, Scriptura ne prezintă un alt domeniu în care trebuie să se dea o definiție a scopului sexualității umane. Este un domeniu marcat de păcatul soților edenici. Potrivit cu afirmațiile lui Isus Hristos din Matei 19:3-6, chiar și în condițiile păcatului și ale salvării din păcat, scopul primordial al intimității conjugal-sexuale este aprofundarea co[m]uniunii partenerilor. În același timp, actul în sine trebuie să ateste existența unei partășii spirituale în prealabil între soți. Ei sunt „una”, deși sunt „doi”.

În concluzie, atât în contextul orânduirii creației, cât și al orânduirii salvării, scopul sexualității umane este același. Este realizarea misterului calitativ al unității între doi parteneri umani, distincți în ontologia (ființa) lor sexuală (bărbat și femeie). Ei se angajează să fie fideli unul față de celălalt, într-un cadru de legământ marital permanent. În acest legământ conjugal, partășia lor sexuală nu este doar o unire a două trupuri (de carne), ci unirea aceasta îi implică deplin, holistic (trup și suflet). Doar așa se poate afirma că unirea lor arată dincolo de ea însăși, fiind o destăinuire a unității spirituale a dragostei mutuale din sânul Dumnezeirii Trinitare.

În consecință, din perspectiva biblică, scopul demografic al producerii de urmași (al reproducerii) este doar un scop secundar al sexualității umane. Faptul că este un scop secundar devine indubitabil dacă tratăm cu seriozitate datele biblice. Ele ne conving că procrearea nu a fost inclusă în conceptul de „chip” al lui Dumnezeu. Nu trebuie să pierdem din vedere faptul că animalele n-au fost create după chipul lui Dumnezeu. Cu toate acestea, ele au fost „binecuvântate” cu aceeași abilitate ca și omul: procrearea (Geneza 1:22; cf. v. 28).⁴

Doar dacă admitem adevărul afirmației de mai sus, fondate pe învățătura implicită a Scripturii, vom putea înțelege și aplica în viața noastră conjugală ceea ce se numește în literatura de specialitate *planificarea familiei*. Deși sintagma nu se

SPIRITUALITATEA SEXUALITĂȚII ZOLTAN SZALLOS

ÎN LEGĂMÂNTUL CONJUGAL, PĂRTĂȘIA SEXUALĂ A CELOR DOI PARTENERI NU ESTE DOAR O UNIRE A DOUĂ TRUPURI (DE CARNE), CI UNIREA ACEASTA ÎI IMPLICĂ DEPLIN, HOLISTIC (TRUP ȘI SUFLET). DOAR AȘA SE POATE AFIRMA CĂ UNIREA LOR ARATĂ DINCOLO DE EA ÎNSĂȘI, FIIND O DESTĂINUIRE A UNITĂȚII SPIRITUALE A DRAGOSTEI MUTUALE DIN SÂNUL DUMNEZEIRII TRINITARE.

găsește sub această formă în scrierile lui Ellen G. White, ideea este prezentă în opera autoarei, operă care are o semnificație specială pentru membrii Bisericii Adventiste. Ea denotă responsabilitatea trasată de Dumnezeu soților de a procrea doar un număr limitat de copii, ținând cont de factorii personali, socio-economici, psihici, medicali, educaționali, spirituali ai soților și ai potențialilor lor urmași.⁵

Concluzii

Sexul uman este „bun” atunci când partenerii conjugali întrunesc aspectul funcțional și cel moral al calificativului „bun”. Acest lucru este posibil în virtutea faptului că sexualitatea umană a fost creată de Dumnezeu – și declarată – a fi „bună”. Scopul ei principal este realizarea, menținerea și aprofundarea comuniunii și unității partenerilor de căsătorie. De aici derivă concluzia că soții se așteaptă să facă dragoste urmărind acest scop spiritual primordial stabilit de Scripturi. În același timp, ei nu trebuie să uite că intimitatea lor sexuală este menită să fie paradigmatică: să fie curată moral, atât de fascinantă și profundă spiritual, încât să fie o indicație clară a unității dragostei perfecte asexuale din sânul Dumnezeirii Trinitare.

O altă concluzie ar fi faptul sugerat de Scripturi (1 Corinteni 7:3-5), și anume că se așteaptă ca omul să facă dragoste nu doar atunci când vrea să procreze (să facă copii). Procrearea (împerecherea cu scopul să aibă pui) este singurul scop al sexualității animalelor, fiindcă ele sunt incapabile de spiritualitate și moralitate sexuală. Ori omul binitar (bărbatul și femeia), fiind purtătorul

chipului și al asemănării lui Dumnezeu, este menit să se împărtășească sexual ca o manifestare a spiritualității lor conjugale. ■

¹ Cu ocazia prezentării acestui material în fața a sute de studenți, m-am confruntat cu următoarea idee populară în adventismul postmodernist. S-a argumentat că sexul premarital nu este prohibit în porunca a șaptea (Ex. 20:14) în cazul în care tinerii necăsătoriți se iubesc în mod autentic și au la baza relației lor un respect reciproc profund de tipul *I-Thou* „Eu-Tu”. Ideea acestei etică postmoderniste este bazată pe două argumente, unul lexical-biblic și celălalt relațional-filozofic. Cel lexical invocă diferența semantică, nejustificabilă lingvistic și exegetic, între două verbe grecești *moicheuō* și *porneuō*. Primul s-a tradus în limba română cu „a preacurvi” și se susține că se referă doar la intimitatea ilicită a soților în afara căsătoriei. Celălalt verb s-a tradus cu „a curvi”, care – în această interpretare nefondată (vezi Mat. 5:27,28,32) – denotă doar promiscuitate și lascivitate. Argumentul al doilea, cel relațional-filozofic, se bazează pe cel lexical, la care s-a adăugat o interpretare eticistă a existențialismului filozofului Martin Buber, expus în cartea sa cu titlul, *I and Thou* (trad. Walter Kaufmann; New York: Touchstone, 1970), 53-86. Fără să polemizăm cu această idee incongruentă cu spiritualitatea și etica biblică, ea este pe deplin subminată de faptul că Iosif știa – pe baza Scripturii Vechiului Testament (Ex. 20:14) – că el și logodnica lui, Maria, nu puteau să se angajeze, fără culpa adulterului, în intimitate sexuală nici chiar în perioada logodnei (Mat. 1:18-20). Dacă sexul premarital ar fi fost acceptat ca fiind etic în iudaismul contemporan (sec. I d.H.), Iosif n-ar fi trebuit să-și facă griji din cauza sarcinii Mariei. Dar dovezile textuale ne conving de contrariu (Mat. 1:18-19).

² Richard M. Davidson, „The Theology of Sexuality in the Beginning: Genesis 1-2”, *Andrews University Seminary Studies* 26/1 (1988): 5-21, susține ideea că o teologie fundamentală a sexualității umane trebuie bazată pe materialul normativ, biblic, al Genezei, capitolele 1 și 2.

³ Materialul biblic nu ne oferă o descriere a vieții sexuale a cuplului edenic, Adam și Eva, înainte de apariția păcatului, dar un număr considerabil de teologi (Richard Davidson, Nicholas Ayo, Francis Landy, Jill M. Munro, David Blumenthal) sunt de acord cu teza că informațiile detaliate ale cărții *Cântarea cântărilor* despre dragostea conjugală reprezintă o descriere inspirată a sexualității din Geneza 1 și 2, cea „edenică”, cu aluzii subtile în text la contextul postlapsarian al conceperii acestei poezii lirice, ebraice, a dragostei sexuale maritale; vezi teologia sexualității paradisiace în lucrarea de referință a lui Davidson, *Flame of Yahweh*, (Peabody, Mass.: Hendricson Publishers, 2007), 552-632.

⁴ Sakae Kubo, *Theology and Ethics of Sex*, (Nashville, Tenn.: Review and Herald Publ. Ass., 1980), 16, 20, vorbește, pe baza evidențelor biblice, de scopul „primar” al sexului marital ca fiind „relația” dintre cei doi și nu „procrearea”.

⁵ Planificarea familiei este o responsabilitate personală a fiecărui om, la modul general, și a fiecărui membru al Bisericii Adventiste, în special, așa cum reiese din cuvintele neambigue ale lui Ellen G. White, *The Adventist Home: Counsels to Seventh-day Adventist Families As Set Forth in the Writings of Ellen G. White*, 162-166, în *Spirit of Prophecy* (3 vol.; Hannah, Okl.: Academy Enterprise), 3:513-514. Relevanța planificării familiei este justificată de condițiile adverse ale unei vieți trăite în era postlapsariană (după păcătoarea primară); vezi, de asemenea, White, *Căminul adventist*, 136-140, online <http://www.adventist.ro/index/materiale-de-studiu/e-books.html>, accesat la 29 ianuarie 2012.

Zoltán Szallós-Farkas este conf. univ. dr. la Universitatea Adventus, Cernica, România.

ÎNFIINȚAREA UNIVERSITĂȚII ADVENTUS

Z ziua de 29 noiembrie 2017 reprezintă încă o pagină importantă în istoria învățământului adventist – acreditarea, prin lege, a singurei instituții de învățământ superior a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea din România, transformată din Institutul Teologic Adventist în Universitatea Adventus. După obținerea acreditării instituționale din partea ARACIS, în aprilie 2015, conform procedurilor legale și la solicitarea Institutului Teologic Adventist și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea, Guvernul României a inițiat proiectul de lege de înființare a Universității Adventus din Cernica, proiect care a fost dezbătut și aprobat mai întâi de Senatul României, apoi și de Camera Deputaților. Ulterior, legea a fost promulgată de către președintele României și a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 945 din 29 noiembrie 2017.

Pentru prima dată în istoria existenței sale, instituția de învățământ superior a Bisericii Adventiste din România este parte a sistemului național de învățământ și are drepturi egale cu celelalte universități acreditate din România – dreptul de a susține examene de finalizare a studiilor (licență), de a înființa programe de masterat, iar studenții Universității Adventus vor beneficia de aceleași drepturi ca și colegii lor din universitățile acreditate. Schimbarea numelui Institutului Teologic Adventist în Universitatea Adventus este în acord cu oferta de studii a instituției noastre care, pe lângă programul de studii Teologie Pastorală, include și programele de studii Asistență socială și Pedagogia Învățământului Primar și Preșcolar.

Într-un moment atât de frumos, gândurile noastre de recunoștință se îndreaptă în primul rând către Dum-

nezeu, care ne-a binecuvântat atât de mult, dar și către întregul colectiv academic și administrativ al Institutului Teologic Adventist care, prin eforturile și dedicarea lui, și-a adus contribuția la această realizare, către conducerea Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea din România și către Bordul ITA, care ne-au susținut în aceste eforturi, către Departamentul Libertate Religioasă din cadrul Uniunii de Conferințe a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea din România care, prin directorul său, fratele Dragoș Mușat, a făcut demersuri susținute și repetate pentru ca proiectul de lege să devină realitate, și către întreaga Biserică Adventistă din România, care ne susține și ne poartă în rugăciunile sale. Fiți binecuvântați cu toții!

Planurile de viitor ale Universității Adventus includ organizarea examenului de licență pentru promoția 2018, examen care se va desfășura în premieră în cadrul instituției noastre, și inițierea procedurilor pentru înființarea unui program de master în domeniul Științelor Educației. Purtați-ne în continuare în rugăciunile dumneavoastră!

Conf. univ. dr. **Roxana Paraschiv** este rector al Universității Adventus, Cernica, România.

**EDUCAȚIE
ADVENTISTĂ
ROXANA
PARASCHIV**

**INSTITUTUL
TEOLOGIC
ADVENTIST
A DEVENIT, DIN
29 NOIEMBRIE 2017,
UNIVERSITATEA
ADVENTUS
DIN CERNICA.**

NEMURIREA SUFLETULUI? (3)

Testamentul lui Solomon

În căutarea sensului nemuririi și al morții în Scriptură, am observat în articolele precedente care este învățătura Vechiului Testament și ce limbaj folosește ebraica biblică pentru a descrie aceste realități exploatate de toate religiile.

Este timpul acum să observăm ce loc ocupă moartea, nemurirea, sufletul și iadul în Noul Testament, care a fost scris în greacă. Am întâlnit creștini care susțin că autorii Vechiului Testament nu aveau o descoperire completă cu privire la nemurirea sufletului omenesc, dar că în Noul Testament Dumnezeu a făcut lumină clară, atât despre sufletul nostru nemuritor, cât și despre chinurile veșnice ale iadului.

O primă replică la afirmația de mai sus este observația că, în timp ce multe religii antice păgâne credeau în nemurirea sufletului, Acela care i-a inspirat pe scriitorii biblici nu pare să fi fost deloc interesat să transmită muritorilor o speranță de acest gen. Negarea expresă a nemuririi sufletului de către Eclesiastul (Eclesiastul 3:19-21; 9:5-6) este pusă de unii pe seama apostaziei lui Solomon. Dar dacă așa stau lucrurile, atunci cum se face că lui Dumnezeu i-a scăpat din mână inspirația lui Solomon, încât a fost inspirat de un alt duh? Sau a dat Dumnezeu mai multă lumină înțelepților păgâni decât lui Solomon (2 Cronici 1:11-12)?

Eclesiastul nu a fost un ateu, nici măcar agnostic. El crede că viața are sens, pentru că arată în final că dincolo de moarte se află o judecată dreaptă și profundă a lui Dumnezeu (Eclesiastul 12:13-14). El afirmă, într-adevăr, că duhul de viață al omului „se întoarce la Dumnezeu, care l-a dat” (Eclesiastul 12:7). Dar el arată suficient că acest „duh” care „se întoarce la Dumnezeu” nu este o entitate conștientă (Eclesiastul 9:4-5), și că expresia „se întoarce la Dumnezeu” nu precizează nici măcar că ultima suflare s-ar duce în mod literal la Dumnezeu – pentru că omul are același duh ca și restul viețuitoarelor și nu putem spune că unele duhuri se duc în sus, iar altele în jos... (Eclesiastul 3:19-21).

Opoziția Eclesiastului față de filosofia nemuririi sufletului, asociată cu credința în judecata universală a lui Dumnezeu, sugerează că el credea în înviere. Dacă nu ar exista nemurire, fie în

sens spiritualist, fie prin înviere, judecata de apoi nu ar avea niciun sens. Dar în ciuda concluziilor mioape ale teologilor istorico-critici, care susțin că doctrina învierii ar fi apărut târziu, Biblia ebraică reflectă credința în înviere, exclusiv în cărțile dinainte de exil și din timpul exilului.¹

Credința că nemurirea nu este inerentă în noi, ci este un dar de la Dumnezeu, este esența religiei adevărate (Geneza 3:22-24; cf. Apocalipsa 2:7; 22:2,14,19). Vom evalua acum în ce măsură Noul Testament confirmă sau infirmă credința pe care au mărturisit-o autorii Vechiului Testament. Altfel spus, trebuie să știm ce ne învață „Unul mai mare decât Solomon” (Matei 12:42).

Dispute metafizice în iudaismul epocii greco-romane

Referitor la teologia despre suflet, spirit și nemurire, iudeii din epoca greco-romană erau divizați. Saduchiei (Faptele 23:8) nu credeau nici în înviere, nici în nemurirea sufletului individual, ci numai în nemurirea poporului ales, deoarece ei acceptau doar Tora (Pentateuhul) ca Biblie, iar în Tora nu există afirmații explicite ale unei speranțe universale după moarte. De aceea, când a fost provocat de saduchei cu privire la înviere, Isus a adus ca dovadă din Tora un argument implicit, dar zdrobitor (Matei 22:23-33; Marcu 12:18-27; Luca 20:27-40; cf. Exodul 3:6).

Fariseii, pe de altă parte, care acceptau nu doar Biblia ebraică întreagă (Tora, Profeții și Scripturile), ci și predania orală, despre care se credea că vine tot de la Moise, aveau o bogată tradiție mitologică privitoare la viața spirituală în afara trupului. Deși nu toți înțelegeau exact la fel acest subiect, era obișnuită printre ei credința în nemurirea naturală a sufletului, în gheenă (iad) și în înviere.² Cel puțin unii dintre ei credeau în preexistența sufletului (adică existența înainte de naștere) și în reîncarnare.³ Esenienii aveau o credință asemănătoare cu a fariseilor. Credeau cel puțin în nemurirea naturală a sufletului⁴, așa cum credeau și învățații evrei Filon Alexandrinul și Iosephus Flavius.

Poporul de rând era probabil contrariat de aceste afirmații total opuse ale teologilor iudei, dar în timp ce saduchiei erau puțini și nepopulari, fariseii erau majoritari și foarte populari. Fariseismul era și el divizat în varii școli teologice,

**DACĂ NU AR
EXISTA NEMURI-
RE, FIE ÎN SENS
SPIRITUALIST,
FIE PRIN ÎNVIE-
RE, JUDECATA DE
APOI NU AR AVEA
NICIUN SENS.**

inaugurate de mari rabini. Saducheismul a dispărut odată cu căderea Ierusalimului, dar fari-seismul a fost moștenit de iudaismul tradițional (rabinic, ortodox) din era creștină.

Hristos, Ecclesiastul Noului Testament

În vorbirea lui Isus, moartea este ca un somn până la înviere (Matei 9:24; Marcu 5:39; Luca 8:52; Ioan 11:11-14), accentuând astfel inconștiența sufletului (duhului) omenesc în moarte. Isus a predicat învierea (Ioan 5:21-29; 11:23) și a ilustrat-o prin minunile Sale (Matei 9:18,25-26; Luca 7:14-17; Ioan 12:1,9,17). Nemuirea sau viața veșnică, în predicarea lui Isus, nu este naturală, ci un dar divin, condiționat (Ioan 6:53-54,57-58,63; 8:51; 11:25-26). Pe cei care se preocupă mai mult de morți decât de a-L urma pe El, Isus îi numește „morți” (Matei 8:22; Luca 9:60).

Moartea nu era privită de Isus ca o eliberare, sau ca o simplă separare de trup. Este adevărat că El a avut seninătate divină și zel din dragoste, în perspectiva morții Sale ispășitoare (Luca 12:49-50), pe care a prezis-o în mod repetat.⁵ Dar când a venit momentul, în Joia Patimilor, în timp ce intra în grădina *Gat-șamane*, Isus a fost „cuprins de o înfrustrare de moarte”. Și în timp ce se ruga, a intrat într-o agonie sufletească atât de cumplită, încât transpira sânge și a cerut, în mod repetat, să nu „bea acest pahar” al morții, dacă este posibil. A fost nevoie ca un înger din cer să-L întărească pentru a continua planul lui Dumnezeu.⁶

Isus pusese în mâinile prietenilor Lui paharul vieții veșnice, bine știind că acest dar Îl va costa viața, că va trebui să bea paharul morții. Când a înțeles brusc toată grozăvia prin care avea să treacă, El Însuși era gata să dea înapoi. Într-o scriere memorabilă, marele teolog luteran Oscar Cullman compară agonia lui Isus din grădină, cu seninătatea lui Socrate, care la propriu a băut cupa cu otrăvă la care fusese condamnat, de față cu discipolii săi. Socrate credea în nemuirea sufletului. Dar, întreabă Cullman, credea oare Isus în nemuirea naturală a sufletului? Deși moartea lui Isus are semnificații mult mai profunde, întrucât El a murit în urma unui strigăt de disperare, simțindu-Se părăsit de Dumnezeu (Matei 27:46; Marcu 15:34), recunoaștem totuși seriozitatea argumentului lui Cullman, care a zguduit la vremea lui lumea teologică.⁷

În cazul învierilor făcute de El, înțelegem din cuvintele și gesturile Sale că El nu credea într-o identitate metafizică a morților, separată de trup. El nu a poruncit niciodată sufletului sau spiritului

lui să revină la loc în trup, ci S-a adresat trupului mort, pentru a arăta că secretul vieții este în puterea Lui Însuși, nu în nemuirea naturală a sufletului sau spiritului decedatului.

Înainte de învierea lui Lazăr, Isus a privit spre cer, dar nu pentru a vorbi cu Lazăr, ci s-a adresat Tatălui, ca o mărturie pentru public că El este Fiul lui Dumnezeu. Apoi a privit spre mormânt, poruncind: „Lazăre, vino afară!” (Ioan 11:41-54). Și mortul a ieșit, pentru că Dumnezeu „cheamă lucrurile care nu (mai) sunt, ca și cum ar fi” (Romani 4:17). Lazăr nu a fost chemat să coboare din cer sau să se ridice din Hades, ci să iasă afară din grotă.

Timp de patru zile, Lazăr nu fusese în altă parte. Nu avusese loc nicio judecată particulară, ca să fie trimis definitiv în rai (cu sau fără purgatoriu), sau în iad. Într-un mediu religios cu atâta diversitate de opinii privitoare la moarte și nemuire, este lesne de înțeles că toți martorii învierii lui, precum și toți cei care l-au mai întâlnit după aceea în toată viața l-au întrebat despre cum a fost dincolo, ce a văzut, ce a simțit etc. Evanghelia tace absolut cu privire la răspunsul lui Lazăr, iar această tăcere este asurzitoare. El a devenit un martor al puterii învierii lui Hristos, nu un povestitor de „experiențe din vecinătatea morții”.

În acord cu credința lui Isus în înviere și cu considerarea morții ca un somn, Isus vedea sufletul ca supraviețuind morții datorită învierii; dar nu credea într-o nemuire naturală a sufletului, deoarece a afirmat: „Nu vă temeți de cei careucid trupul, dar nu pot ucid sufletul, ci temeți-vă, mai degrabă, de Cel ce poate să piardă și sufletul, și trupul în gheena.” (Matei 10:28).

Dacă, în credința populară, gheena sau iadul este locul de tortură veșnică a sufletului, pentru că se crede că sufletul fiind nemuritor nu poate fi anihilat, în credința lui Isus, esența sufletului nu este de natură divină, ca să nu poată fi distrusă. Oamenii nu pot „ucide” sufletul, adică nu pot distruge pentru totdeauna identitatea personală, pentru că toți morții se vor trezi la înviere (Ioan 5:28-29).

Cât privește „focul gheenei”, reprezentând pedeapsa finală, Matei pune în gura lui Isus cel mai tare verb grecesc, care arată distrugerea definitivă: *apoléσαι* = a pierde, a prăpădi, a face să piară, a anihila. Este corespondentul verbului ebraic și aramaic *abad* (a se pierde, a pieri, a dispărea; a prăpădi, a extermina). Putea Isus să aleagă un limbaj mai clar? Această afirmație contrazice direct teoria chinurilor veșnice.

**SUFLARE
DE VIAȚĂ
FLORIN
LAIU**

**ISUS VEDEA
SUFLETUL CA
SUPRAVIEȚUIND
MORTII DATO-
RITĂ ÎNVIERII;
DAR NU CREDEA
ÎNTR-O NEMURI-
RE NATURALĂ A
SUFLETULUI.**

LA ÎNVIERE,
DUHUL LUI
DUMNEZEU „RE-
INSTALEAZĂ” ÎN
CREIERUL PER-
SOANEI ACELAȘI
„PROGRAM”,
CU ACEEAȘI
CONȘTIINȚĂ
DE SINE CARE
CONFERĂ IDEN-
TITATEA.

În legătură cu Isus se folosesc expresii ca „a-și da duhul” sau „duhul s-a întors în el/ea” (Luca 8:55). Acestea sunt expresii idiomatice folosite și în Biblia ebraică, și în NT, echivalente cu vorba populară „și-a dat sufletul” sau „ultima suflare”. Despre unii, Isus spune că „își vor da sufletul de groază” (Luca 21:26), adică vor muri cu adevărat de frică. Isus, de asemenea, „și-a dat duhul”, adică a murit.⁸ Folosim în acest caz verbul „a expira” (a-și da spiritul/suflarea), adică a înceta din viață. Este un simplu limbaj omenesc, eufemistic, pentru a descrie grozăvia naturală a morții.

Sufletul, sau duhul acela care „se duce” sau „se întoarce”, nu este eul conștient al omului, ci suflarea sau viața pe care trebuie s-o cedeze sau pe care o poate primi iarăși. Viața este un dar împrumutat. Ea ni se cere înapoi într-o zi, adică va trebui să murim (Luca 12:20). Duhul care se întoarce înapoi în cel mort, la înviere, este același care s-a dat omului la Creație – suflarea de viață.

Desigur însă că învierea presupune un act creator mult mai complex. Trupul însuși trebuie reconstituit, inclusiv creierul și facultățile psihice. Memoria și personalitatea revin. Toate aceste date rămân în memoria lui Dumnezeu, Creatorul și susținătorul tuturor lucrurilor, iar la înviere, Duhul lui Dumnezeu „reinstalează” în creierul persoanei același „program”, cu aceeași conștiință de sine care conferă identitatea.

Învierea este definită de Isus ca ridicare din moarte „în trup”. Hristosul înviat a venit în carne și oase; nu era o apariție fantomatică (Luca 24:36-48).

Unde punem virgula în Vinerea Mare?

Se argumentează adesea că unele cuvinte ale lui Isus ne-ar trimite clar la credința în supraviețuirea sufletului și în iad. De exemplu, înainte de a muri, Isus a promis tâlharului pocăit: ADEVĂRAT ÎȚI SPUN ASTĂZI VEI FI CU MINE ÎN RAI. Redăm astfel exact starea textului din cele mai vechi manuscrise grecești, ca să puteți înțelege problema. Textul era continuu, fără spații și fără ortografie. Mai târziu, copiii manuscriselor grecești le-au divizat în cuvinte, iar ortografia a fost adăugată cu 800 sau chiar 1 300 de ani mai târziu. Editorii au preferat să pună virgula după „îți spun” (*soi legō*), deoarece trăiau într-o epocă în care credința în supraviețuirea sufletului era deja normativă. Cu atât mai mult, traducătorii au făcut același lucru.

Pentru o mai bună cursivitate, copiii și traducătorii au adăugat uneori după virgulă conjuncția „că”. În multe cazuri, conjuncția aceasta (*hoti* = că) apare în textul grecesc după *legō* (spun).⁹ Aici

însă nu apare niciun *hoti*, care ar fi fost necesar, pentru a nu lăsa textul ambiguu: „îți spun astăzi”(?), sau „astăzi vei fi cu Mine în rai”(?).

Pentru a răspunde corect și a ști cum să citim și să traducem textul grecesc, cea mai bună soluție este să vedem cum s-a împlinit promisiunea lui Isus. În dimineața învierii, Isus declara că încă nu Se dusese la Tatăl, în paradis (Ioan 20:17). În prea bine încurcatul pasaj din 1 Petru 3:19, afirmația lui Petru (că Isus, „ducându-Se, a strigat victorie spiritelor din închisoare”) este interpretată de mulți în sensul că Isus, între moarte și înviere, S-ar fi „pogorât în iad” și ar fi făcut acolo o cruciadă evanghelistică, eliberând pe credincioșii Vechiului Testament care, până la cruce, n-ar fi avut acces în rai.¹⁰ Dacă Isus a fost în iad, cum ar fi putut promite hoțului că chiar atunci, în Vinerea Mare, amândoi se vor întâlni în rai? Isus însă nu „s-a pogorât” în iad, din următoarele motive:

1. După moarte nu mai există nicio posibilitate și nicio ocazie de schimbare a sorții, așa că nici Isus nu mai putea converti pe cei care muriseră (Luca 16:19, 27-31; Evrei 9:27).

2. Mântuirea și chiar înălțarea la cer fuseseră puse la dispoziția credincioșilor din vechime, înainte de crucea lui Hristos, în mod retroactiv,¹¹ așa că nu era necesară această acțiune specială.

3. Succesiunea timpurilor din această frază (1 Petru 3:18-19) sugerează că acțiunea a avut loc la înviere sau după aceea, și nu înainte de înviere.

4. Verbul *πορευθεῖς* (ducându-se) nu denotă o coborâre aici, ci mai degrabă o înălțare, întrucât același verb se repetă în 1 Petru 3:22, fiind chiar tradus adesea „s-a înălțat”.

5. Verbul *ἐκήρυξεν* (a proclamat victoria, a anunțat ca un crainic) nu se referă la predicarea Evangheliei aici (în contrast cu 1 Petru 1:6),¹² iar „spiritele din închisoare” nu sunt sufletele morților, ci sunt îngerii căzuți, spiritele rebele, care stau sub pază în așteptarea zilei judecății (cf. 1 Petru 3:22; 2 Petru 2:4-5).

Prin urmare, dacă Isus, între moarte și înviere, nu a fost nici în rai, nici în iad, înseamnă că S-a dus unde se duc toți morții, acolo unde fusese și Lazăr, fără aventuri metafizice. Iar ortografierea și traducerea corectă a textului este: „Adevărat îți spun astăzi, (că) vei fi cu Mine în rai!”¹³ Aparatul critic Tischendorf dă aici o referință la Hesychius de Ierusalim (sec. V), care comentează asupra acestui text, așezând virgula după *sémeron* (astăzi). De asemenea, *Evangeliiarul Syriac Curetonian* din sec. al II-lea reflectă forma „spun astăzi, că vei fi cu Mine...”. *Codex Vaticanus*, manuscris grecesc al Bibliei, copiat în prima parte a secolului

al IV-lea, probabil de origine alexandrină, și păstrat acum în Biblioteca Vaticanului, are un punct după cuvântul *sémeron* (astăzi).¹⁴

Strategii diferite pentru saducheii și pentru farisei

În discuția cu saducheii, care nu credeau în înviere, Isus a adus un argument la care nimeni nu s-ar fi așteptat. Saducheii nu credeau nici în nemurirea sufletului, dar subiectul cu care voiau să-L „încuie” pe Isus era învierea. Prin urmare, argumentul lui Isus, dedus dintr-un pasaj al Torei (Exodul 3:6), singura Biblie în care credeau saducheii, se referă strict la înviere:

„În ce privește învierea morților, oare n-ați citit în cartea lui Moise, în locul unde se vorbește despre rug [Exodul 3], ce i-a spus Dumnezeu, când a zis: «Eu sunt Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacov?». Dumnezeu nu este un Dumnezeu al celor morți, ci al celor vii. Tare vă mai rătăciți!” (Marcu 12:26-27).

Expresia „Dumnezeu nu este un Dumnezeu al celor morți, ci al celor vii” pare să fi fost o vorbă preferată a saducheilor în disputele lor cu fariseii. Isus o ia și le-o pune în față, arătând că, dacă nu ar fi existat perspectiva învierii, Dumnezeu nu S-ar fi putut prezenta lui Moise ca *Dumnezeu al lui Avraam, Isaac și Iacov*, la secole după moartea patriarhilor. Numai în acest sens, **pentru Dumnezeu**, care este atotputernic și etern (dincolo de scurgerea timpului), morții sunt vii (Luca 20:38).

Spiritualiștii se reped să facă din replica lui Isus un argument al nemuririi naturale a sufletului. Dar logica lor nu funcționează, pentru că: 1. Isus a afirmat că doar „pentru Dumnezeu” morții sunt vii, nu pentru că ar avea viață în ei înșiși, ca suflete nemuritoare; 2. dacă afirmația lui Isus ar sugera nemurirea sufletului, atunci ea n-ar fi putut fi un argument zdrobitor pentru saducheii în favoarea învierii.

Probabil cel mai folosit argument biblic al spiritualiștilor este *Povestea săracului Lazăr și a bogatului...* „Luzăr” (Luca 16:19-31). Credincioșii se ceartă pe tema formei literare, dacă este o parabolă sau o istorisire reală. Dacă ar fi un fapt real folosit ca parabolă (precum parabolele Samaritanului milos sau Fiul risipitor), ar fi fost în acord cu Sfânta Scriptură. Dacă ar fi o simplă parabolă, nu ar conține nume (Lazăr). Prin urmare, nu este nici parabolă, nici fapt real, ci o poveste cu tâlc; adică o poveste cu elemente mitologice populare, folosită pentru a moraliza.

După cum Isus, când s-a adresat saducheilor, a apelat la un text din Moise, singura Biblie în care credeau aceia, la fel a procedat Isus cu fariseii

(cf. Luca 16:14). Mai întâi le-a spus parabola cu *Economul hoț și deștept* (Luca 16:1-13), care poate să fi fost un fapt real, dar care nu trebuie luat ca exemplu la modul propriu (să facem haiducie pe seama patronilor noștri?), ci luând doar lecția spirituală. Întrucât fariseii nu erau legați exclusiv de Moise, ci dincolo de Biblie, credeau în tradiția orală și iubeau poveștile rabinice (ca și urmașii lor de astăzi), Isus le-a spus o poveste cu tâlc.

Poveștile de acest fel sunt asemenea anecdotelor sau bancurilor de bun-gust, unde nimeni nu este interesat de faptul real, ci de morala poveștii. Prezența numelui Lazăr nu este o marcă a realității istorice, mai mult decât nume ca Dănilă Prepeleac, Greuceanu, Făt-Frumos sau Bulă. Expresia „sânul lui Avraam” este o ciudățenie, întrucât ea se mai întâlnește doar în Geneza 16:5,¹⁵ iar în sensul propriu este ridicolă: cum ar intra acolo toți dreptii?

De fapt, povestea e plină de elemente care sunt ridicole dacă le luăm în sens propriu: eroii povestirii sunt spirite/suflete care au murit; totuși au degete, limbă și simțuri trupești. Și cum ar putea focul – un fenomen fizic – să perpelească pe bogatul care a ajuns entitate imaterială? Cele două locuri (Hadesul și Locul lui Avraam) sunt extrem de apropiate unul de altul, astfel încât, o eternitate nesfârșită, mântuiții și pierduții să se poată vedea reciproc fără să poată schimba ceva, pentru că între cele două locuri este o „prăpastie mare”. Dar ce fel de spirite nemuritoare sunt acelea care nu pot traversa o prăpastie? Și ce fel de rai este acela de unde poți privi mereu pe cunoscuții tăi din iad, fără să le poți veni în ajutor? Vor deveni sfinții la fel de nesimțiți ca Lazăr și ca Avraamul din poveste? Oare mila creștină funcționează numai pe pământ, nu și în lumea cealaltă?

Faptul că „părintele Avraam” din poveste este un spirit conștient în lumea de dincolo și pare chiar să fie stăpânul locului este o dovadă suficientă că avem de a face cu o poveste, întrucât contrazice direct Scriptura. Duhul lui Hristos care vorbise prin profeți (1 Petru 1:10-11) mărturisea că Avraam este inconștient de tot ce se întâmplă cu urmașii lui și că nu Avraam este adevăratul Părinte (Isaia 63:16).

Bogatul perdant nu se adresează Tatălui ceresc, singurul Mântuitor, nici lui Lazăr, pe care-l cunoștea mai bine, ci se adresa părintelui Avraam. Aceasta arată că bogatul din poveste este un evreu care iubise banii și trăise numai pentru sine; el nu era în relații bune nici cu Dumnezeu, nici cu Lazăr. Nici în iad nu striga la Dumnezeu. Chiar și din focul gheenei, el îl cere pe Lazăr ca pe o slugă.

DACĂ NU AR FI EXISTAT PERSPECTIVA ÎNVIERII, DUMNEZEU NU S-AR FI PREZENTAT LUI MOISE CA DUMNEZEU AL LUI AVRAAM, ISAAC ȘI IACOV, LA SECOLE DUPĂ MOARTEA PATRIARHILOR. NUMAI ÎN ACEST SENS, PENTRU DUMNEZEU, CARE ESTE ATOTPUTERNIC ȘI ETERN, DINCOLO DE SCURGEREA TIMPULUI, MORȚII SUNT VII.

ISUS FOLOSEȘTE
TERMENUL POTRI-
VIT CU LIMBAJUL
CULTURAL AL
TIMPULUI SĂU,
DAR NU AFIRMĂ
CĂ IADUL, CA LOC
DE PEDEAPSĂ, AR
EXISTA ÎN PARA-
LEL CU LUMEA
NOASTRĂ, CI ÎL
FOLOSEȘTE CA
PE O METAFORĂ
A DISTRUGERII
FINALE, ÎN URMA
JUDECĂȚII DE APOI.
GHEENA LUI ISUS
ESTE PEDEAPSA
FINALĂ DEFINITIVĂ,
NU UN PURGATORIU.

În schimb, se gândește la cei cinci frați ai lui, care probabil duceau o viață la fel de nepăsătoare cum o avusese el și se temea că ar putea ajunge și ei în iad. În sfârșit, un sentiment normal.

Un alt fapt anormal care apare în această poveste este rolul Hadesului. Hades este numele locului de chin din poveste. Dar acest Hades, care este un termen mitologic grecesc cu care s-a tradus ebraicul *Šāḥl* și aramaicul *Šiīol*, este de circa 120 de ori folosit cu sensul de Locuința morților, adică locul unde se duc la culcare toți morții, buni sau răi. Nu este un loc de chin, nici de fericire, ci o metaforă a mormântului, așa cum am arătat în articolele anterioare din acest serial. În ambele testamente ale Bibliei, Hadesul nu este loc de chin.

Doar în această poveste Hadesul este confundat cu Gheena. Și pentru că creștinii au preferat acest sens (de exemplu, în multe traduceri engleze, Hades a fost tradus Hell, „iad”), în limbile slave și în română, chiar cuvântul *iad* vine de la grecesul *Hades*. Isus nu ar fi putut face o asemenea confuzie, dar în epoca elenistică, fariseii au transformat *Šāḥlul* în loc de chin, după ce au împrumutat credința în nemurirea sufletului. Sursele rabinice însă ne arată că cel puțin în cursul erei creștine, dacă nu mai devreme, focul gheenei din teologia fariseică nu este imaginat ca foc veșnic pentru toți, ci ca un loc de curățire, de maximum 12 luni (și cu pauze de Sabat!).¹⁶ Este posibil ca această rabinică să fi contribuit la teologia purgatorului.

Ce învățăm din această poveste cu tâlc? Cu siguranță, Isus nu a spus-o pentru a ne învăța antropologie sau metafizică, sau ca să ne informeze cum arată exact lumea de dincolo. Tot tâlcul acestei povești este acela că odată cu moartea nu se mai poate schimba soarta nimănui și că cea mai mare autoritate în privința cunoașterii realităților spirituale, precum și a îndreptării noastre, este Sfânta Scriptură (Moise și Profeti). Cu alte cuvinte, povestea este o foarte impresionantă invitație la pocăință acum. Imaginile mitologice, care nu se aliniază acestei morale, sunt pur ornamentale și în niciun caz nu putem face teologie cu ele atâta timp cât ele contrazic învățăturile clare ale Scripturii.

Cât de veșnic este focul Gheenei?

Isus Se referă de câteva ori la focul gheenei, care este de asemenea o imagine confecționată de iudaismul din epoca elenistică. În Vechiul Testament nu exista încă nici Hades arzând, nici sânul lui Avraam, nici gheena, deși unele metafore ale distrugerii finale prin foc apar în poezia profetilor. Numele gheenei din greaca NT provi-

ne din iudeo-aramaică, unde *Ghe-Henna* este denumirea unui loc de chin după moarte, asemenea purgatorului și iadului la creștini.

La rândul ei, expresia iudeo-aramaică provine din ebraică, unde *Ghe-Hinnom* înseamnă Valea lui Hinom în cartea lui Iosua (15:8; 18:16), numită mai târziu *Ghe'-ben-Hinnom* (Valea fiului lui Hinom)¹⁷ sau *Ghe'-băné-Hinnom* (Valea fiilor lui Hinom, 2 Împ. 23:10). De aici vine și numele islamic al iadului: *Giahannam*. Aceasta era o vale lângă Ierusalim, unde regii evrei apostatați făcuseră *tofet* (rug, loc de ardere) și „înălțimi” (capiști idolești), și acolo își treceau copiii prin foc în cinstea „împăratului” (*mólek*) lor zeiesc.

Ieremia a prezis că pe viitor, locul acela nu se va mai numi nici *tofet*, nici *Ghe'-ben Hinnom*, ci Valea Măcelului, fiindcă în curând aveau să fie atât de mulți iudei măcelăriți, încât aveau să fie îngropați la Tofet sau Ghe-Hinnom, din lipsă de loc de înmormântare. Acest loc trist a devenit cu timpul un simbol al pedepsei escatologice a celor păcătoși și, în final, un loc de pedeapsă post-mortem, în paralel cu existența lumii acesteia.

Isus folosește termenul potrivit cu limbajul cultural al timpului Său, dar nu insistă, învățând că acesta ar fi un loc real unde s-ar duce suflete reale, nici nu afirmă că acest loc de pedeapsă ar exista în paralel cu lumea noastră, ci îl folosește ca pe o metaforă a distrugerii finale, în urma judecății de apoi.¹⁸ Gheena lui Isus este pedeapsa finală definitivă, nu un purgatoriu. Câteva din afirmațiile metaforice ale lui Isus ne pot ajuta să înțelegem că și gheena din aceste afirmații nu poate fi decât o metaforă a distrugerii finale, și nu precizarea unui loc de lângă Ierusalim sau din altă parte, din această lume sau de pe celălalt tărâm, unde morții se purifică sau suferă la infinit:

„Acum, dacă mâna ta sau piciorul tău te face să cazi în păcat, taie-l și leapădă-l de la tine. Este mai bine pentru tine să intri în viață șchiop sau ciung, decât să ai două mâini sau două picioare și să fii aruncat în focul veșnic. Iar dacă ochiul tău te face să cazi în păcat, scoate-l și leapădă-l de la tine. Este mai bine pentru tine să intri în viață numai cu un ochi, decât să ai amândoi ochii și să fii aruncat în focul gheenei.” (Matei 18:8-9; cf. Matei 5:29-30).

Gheena din aceste texte este în contrast cu „intrarea în viață”, adică în viața de apoi, viața veșnică (Matei 19:16-17). După cum intrarea în viața veșnică se face prin învierea dreptilor (Ioan 11:25; Luca 20:35), tot așa și aruncarea în gheena se face după învierea păcătoșilor, la sfârșit, nu acum (Ioan 5:29). După cum imaginea scoaterii ochiului sau a smulgerii mâinii ori a piciorului sunt metafore și

nu este nevoie să le înțelegem în sens literal, la fel este și cu perspectiva de a intra în paradis ciung, șchiop sau chior; la fel este și cu focul veșnic al gheenii, care nu poate fi veșnic, deoarece Isus a explicat clar că în gheenă Dumnezeu va distruge și trupul, și sufletul (Matei 10:28). Expresia „foc veșnic” este o metaforă a mâniei divine și a pedepsei finale (Matei 25:31-32,41,46; a se vedea: Isaia 33:14; Ieremia 4:4; Ieremia 17:27; 21:12; Iuda 1:7).

În pasajele sinoptice din Evanghelia după Marcu, după referirea la gheenă urmează apozitia: „focul care nu se stinge”. Aici se poate vedea cum copiii bizantini au repetat cu mare plăcere unele propoziții: Marcu 9:43,46 („unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge”) și vers. 45 (locuțiunea „în focul care nu se stinge”), ceea ce arată că teologii se delectau cu asemenea pasaje, pe care le repetau, ca pe niște răspunsuri liturgice.

Expresia „unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge” este un împrumut literar din ultimele versuri ale ultimului poem al lui Isaia (66:24). Metafora lui Isaia arată că, în timp ce sfinții se vor bucura, închinându-se în Casa Tatălui, rebelii vor fi distruși (Isaia 66:15-16) și vor fi ca gunoii în jurul Ierusalimului. Metafora aceasta nu descrie suflete veșnice, nici trupuri veșnice. Dacă cineva vrea s-o citească în sens literal, veșnice sunt doar focul și viermele, ambele în competiție pentru distrugerea (trup și suflet a) celor pierduți.

Focul care nu se stinge nu este mai veșnic decât viermele care „nu moare”. Faptul că „nu se stinge” înseamnă că nimeni nu-l va putea stinge până ce va termina tot ce are de mistuit (Ezechiel 20:47; Amos 5:6). Ioan Botezătorul, comparând lumea cu aria de treierat, și judecata de apoi cu separarea grâului de pleavă prin vânturarea cu lopata, spunea că Hristos, „Cel care are lopata în mână”, va face această lucrare și că pleava o va arunca „într-un foc care nu se stinge”. După această remarcă, Ioan a vorbit despre cele două categorii (grâu și pleavă) folosind metafora botezului: primii sunt botezați cu Duh Sfânt, garanția nemuririi (Romani 8:11; Efeseni 1:13-14), iar ceilalți sunt botezați cu focul distrugerii (Matei 3:11-12; Luca 3:16-17).

Pedeapsa finală va fi proporțională cu vina.¹⁹ Pentru unii va fi extremă ca severitate și durată (Matei 25:41; Apocalipsa 20:10). Dar oricât de gravă ar fi această pedeapsă, ea este dreaptă și va avea sfârșit (Matei 10:28), așa cum și pedeapsa primită de Isus în locul nostru a avut sfârșit. Dacă crucea lui Isus nu atrage pe cineva spre paradis, în niciun caz teologia sadică și monstruoasă a chinurilor veșnice, care strică imaginea lui Dumnezeu, nu-l va atrage la pocăință și mântu-

ire veșnică. Mânia divină este reală, însă dreaptă, nu fără socotință. Iar Isus, căruia Dumnezeu I-a dat întreaga autoritate de Judecător, pe care o împarte cu sfinții Săi²⁰, va ști cel mai bine cum să administreze pedeapsa, așa cum El Însuși a spus: „Temeți-vă de Acela care poate nimici și trupul, și sufletul în gheenă!” ■

¹ 1 Sam. 2:6; 1 Împ. 17:22; 2 Împ. 5:7; 8:1,5; 2 Împ. 13:21; Iov 14:10-15; 19:25-27; Is. 26:19-20; Ezech. 37:3-10; Dan. 12:2.

² Cf. Jewish Encyclopedia (1906), online (www.jewishencyclopedia.com), „Soul”, „Eschatology”, „Immortality”, „Transmigration of Souls”; New Advent, Catholic Encyclopedia, „Soul” > „The Soul in Christian Thought”, www.newadvent.org.

³ Sursele sunt extrabiblice: Înțelepciunea lui Solomon 8:19-20; Cartea Slavonică a lui Enoch 23:5; 2 Esdra 4:35; Apocalipsa Siriacă a lui Baruch 30:2-3 etc.

⁴ Cf. En.Wikipedia, „Essenes”.

⁵ Mat. 12:40; 16:21; 17:23; 20:19; 27:63; Marcu 8:31; 9:31; 10:34; Luca 9:22; 18:33; 24:7,46.

⁶ Mat. 26:37-44; Marcu 14:33-39; Luca 22:41-44.

⁷ Oscar Cullmann, „Unsterblichkeit der Seele und Auferstehung der Toten. Das Zeugnis des Neuen Testaments”, in: *Theologische Zeitschrift* 12, 2/1956 (Festschrift für Karl Barth zum 70. Geb., Teil I), S. 126-156, cf. www.amazon.de; sau traducerea engleză online: *Immortality of the Soul or Resurrection of the Dead?*; traducere română: *Nemurirea sufletului sau învierea morților?* Editura Herald, p. 33, „Socrate și Iisus” www.edituraherald.ro.

⁸ Mat. 27:50; Marcu 15:39; Luca 23:46; Ioan 19:30.

⁹ A se vedea textul grecesc sau și în traducere, la Matei 11:24; Ioan 3:11; Filemon 1:19; și în special la Matei 16:18; 26:34; Marcu 14:30.

¹⁰ Pentru o explicație mai amănunțită a acestui text, a se vedea articolul lui Ekkehardt Müller, 1 Peter 3:18-22, din *Reflections*, A BRI Newsletter, Number 13, January 2006, p. 5. www.adventistbiblicalresearch.org sau articolul „1 Petru 3:18-20 (schită de exegeză)”, *Academia Oswald Glait*, www.florinlailu.com.

¹¹ Ioan 8:56-58; Gen. 5:22,24; Evrei 11:5; 2 Împ. 2:1-11; Deut. 34:6; Iuda 1:9; Matei 17:3-4; Marcu 9:4-5; Luca 9:30-33. Eroii credinței din vechime nu au rămas în purgatoriu până la moartea lui Isus, ci ei încă rămân în somnul morții până la a doua venire a lui Isus, când vor primi răsplata („desăvârșirea”) împreună cu noi (Evr. 11:39-40).

¹² Și în acest caz se fac presupuneri greșite. Petru nu spune că morților „li se predică” Evanghelia în timp ce sunt morți; ci că „li s-a predicat Evanghelia” (pe când erau în viață), „ca să fie judecați ca oameni în trup” (Ioan 9:39).

¹³ Vezi și traducerea TOB (*Traduction Oecuménique de la Bible*): «En vérité, je te le dis, aujourd'hui, tu seras avec moi dans le paradis.»

¹⁴ În manuscrisele vechi, semnificația ortografiei era diferită de cea actuală. Informația despre Codex Vaticanus am preluat-o de la Wilson Paroschi („The Significance of a Comma...”, *Ministry*, June 2013, www.ministrymagazine.org). *Codex Vaticanus* este arhivat la https://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.gr.1349. Aparatul critic Tischendorf a fost consultat în programul BibleWorks 10.

¹⁵ În textul ebraic: *bāhēqēka* „(am dat-o) la sânul tău”.

¹⁶ Wikipedia, „Hell”, 5.1 Judaism. <https://en.wikipedia.org/wiki/Hell#Judaism>.

¹⁷ 2 Cron. 28:3; 33:6; Ier. 7:31-32; 19:2, 6; 32:35.

¹⁸ Matei 5:22; 10:28; 23:15, 33; Luca 12:5; Iac. 3:6.

¹⁹ Obadia 15; Luca 12:47-48; Rom. 2:9-10.

²⁰ Mat. 19:24; 1 Cor. 6:2-3; Apoc. 20:4; Dan. 7:14,18,22,27 etc.

Florin Lăiu este profesor de Biblie la Universitatea Adventus, Cernica, România.

**DACĂ CRUCEA
LUI ISUS NU
ATRAGE PE CINE-
VA SPRE PARA-
DIS, ÎN NICIUN
CAZ TEOLOGIA
SADICĂ ȘI
MONSTRUOASĂ
A CHINURI-
LOR VEȘNICE,
CARE STRICĂ
IMAGINEA LUI
DUMNEZEU,
NU-L VA ATRAGE
LA POCĂINȚĂ
ȘI MÂNTUIRE
VEȘNICĂ.**

SĂ CUNOAȘTEM BIBLIA!

A. Continuăm și anul acesta „călătoria” noastră prin Biblie, iar acum vom studia Psalmii 88 până la Psalmii 150.

1. Psalmul 90 începe cu frumoasele gânduri:

„Doamne, Tu ai fost locul nostru de adăpost din neam în neam. Înainte ca să se fi făcut munții și înainte ca să se fi făcut pământul și lumea, din veșnicie în veșnicie Tu ești Dumnezeu.”

Cine este autorul acestui psalm?

- a. David
- b. Moise
- c. Asaf
- d. Fiii lui Core.

2. Cu ce compară psalmistul bunătatea lui Dumnezeu:

- a. Cu distanța de la pământ la cer
- b. Cu distanța de la răsărit la apus
- c. Cu distanța de la o margine a mării la alta.

3. Completați următorul verset din Psalmul 118, verset care se găsește exact la mijlocul Bibliei: „Mai bine să cauți un adăpost în Domnul...”:

- a. Decât să te încrezi în om
- b. Decât să te încrezi în scutul și arcul tău
- c. Decât să te încrezi în idoli.

4. În Psalmul 119:11, psalmistul spune: „Strâng Cuvântul Tău în inima mea...” Care era motivul pentru care psalmistul făcea acest lucru:

- a. Ca să nu păcătuiască împotriva Domnului
- b. Ca să capete înțelepciune
- c. Ca să nu fie dat de rușine.

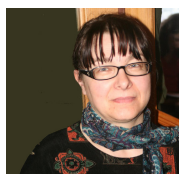
5. Despre care lucru spune psalmistul în Psalmul 119:142 că este adevărul?

„Dreptatea Ta este o dreptate veșnică și ... Ta este adevărul.”

- a. Bunătatea
- b. Voia
- c. Legea.

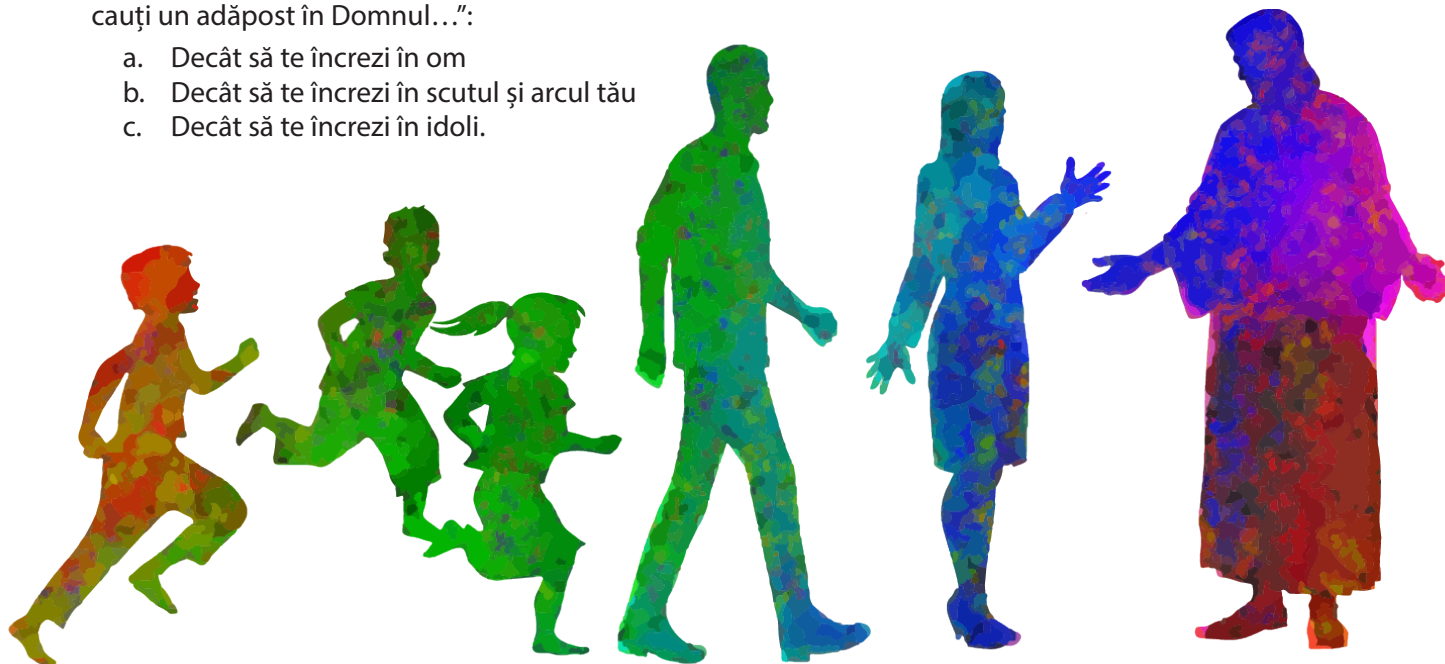
B. Psalmul 119 este plin de făgăduințe și vă sugerăm un verset ca o făgăduință pentru anul 2018 – voi trebuie să completați cuvintele lipsă și să o rețineți.

„Să ajungă _____ mea până la Tine!
Izbăvește-mă, după _____ Ta!”

**MIELUSEII
TURMEI
ALINA
CHIRILEANU**

Alina Chirileanu este director asistent în cadrul Departamentului Copii, Uniunea de Conferințe.

Răspunsuri: **A.** 1. b) Ps. 90:1-2; 2. a) Ps. 103:11; 3. a) Ps. 118:8; 4. a) Ps. 119:11; 5. c) Ps. 119:142. **B.** Ps. 119:170 (cererea, făgăduința)

PĂSTREAZĂ CREDINȚA, DAR NU NUMAI PENTRU TINE!

„Și să păstrezi credința și un cuget curat, pe care unii le-au pierdut și au căzut din credință.” (1 Timotei 1:19)

Păstrează credința...

Timotei trebuia să aibă convingerea că, atunci când îl puseseră la conducere în slujba Evangheliei și preziseră utilitatea lui viitoare, Pavel și profeții bisericii primare fuseseră conduși de Dumnezeu. Timotei putea să reușească doar dacă păstra convingerea că aceștia rostiseră voința lui Dumnezeu pentru el și că, îndeplinindu-și sarcina în mod credincios, putea fi sigur de binecuvântarea divină. Sfatul Cuvântului lui Dumnezeu urma să fie o armă în plus în lupta împotriva învățătorilor dezbinători.

Și astăzi suntem chemați să fim mereu consecvenți, calmi, profunzi și temeinici. Să ne păstrăm picioarele pe o stâncă solidă. Avem un Mântuitor prețios. „Cine are poruncile Mele și le păzește, acela Mă iubește și cine Mă iubește va fi iubit de Tatăl Meu. Eu îl voi iubi și Mă voi arăta lui” (Ioan 14:21).

„Printr-o simplă și liniștită credință, sufletul păstrează comuniunea cu Dumnezeu și își adună raze de lumină dumnezeiască, pentru a fi întărit și susținut în conflictul cu Satana. Dumnezeu este cetățuia puterii noastre.”¹

Iar pentru aceia care în mijlocul luptei își vor păstra credința în Dumnezeu, profetului Ioan i-au fost date cuvinte de laudă și făgăduințe: „Fiindcă ai păzit cuvântul răbdării Mele, te voi păzi și Eu de ceasul încercării care are să vină peste lumea întreagă, ca să încerce pe locuitorii pământului” (Apocalipsa 3:10). Credincioșii erau sfătuiți: „Eu vin curând. Păstrează ce ai, ca nimeni să nu-ți ia cununa” (Apocalipsa 3:11).

și un cuget curat...

Aceasta trebuia să fie a doua armă în lupta împotriva rătăcirii și a păcatului. Indiferent ce problemă ar fi avut de întâmpinat Timotei, puterea lui trebuia să constea în efortul sincer de a acționa în acord cu principiile trasate de Cuvântul lui Dumnezeu. Pavel mai descrie aici treptele tragicei apostazii de a respinge glasul conștiinței: încălcarea unui „cuget curat” – a unei conștiințe curate, pierderea convingerii cu privire la principiile credinței și renunțarea deliberată la credință.

Noi, creștinii de azi, de asemenea putem observa că cele mai puternice convingeri slăbesc dacă viața noastră nu dovedește solia pe care o predicăm. Să ne păstrăm credința cu o inimă curată în Cuvântul vrednic de încredere al lui Dumnezeu, ca să nu „naufragiem” sprijinindu-ne pe judecata noastră sau pe a altuia. „În tot comportamentul tău cu frații și cu necredincioșii, veghează asupra ta. Fii credincios față de mărturisirea ta de credință și păstrează adevărata noblete de suflet, care trebuie să fie un credit al adevărului pe care-l mărturisești.”²

... nu numai pentru tine!

Curajoase și inspiratoare sunt cuvintele lui Abraham Lincoln: „Dumnezeu este opinia mea publică.” De ce mulți păstrează credința doar ca o opinie personală? Dumnezeu are o lucrare de făcut pentru noi. „Noi suntem încă în lume, iar Dumnezeu ne păstrează un loc în legătură cu lumea și lucrează prin mâna Sa puternică pentru a pregăti calea înaintea noastră, așa încât lucrarea Lui să poată progresa în diferitele ei ramuri.”³

Facem mult pentru noi atunci când facem cel mai mult pentru Dumnezeu și pentru oameni. Și ce trebuie să facem? „Duceți-vă în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la orice făptură” (Marcu 16:15). Când ești într-un loc greșit, adevăratul tău loc este gol. Nimeni nu poate să ducă la îndeplinire ceea ce Dumnezeu ți-a încredințat ție. Trăind pentru a-i ridica pe alții, noi înșine vom fi ridicați.

Este cât se poate de adevărat. Egoismul ne conduce doar în adâncurile descurajării, dar atunci când adevărata credință este viața pe care o trăim, și nu doar crezul pe care îl mărturisim, devenim plini de viață. Pentru anul 2018, să te însoțească acest gând: Păstrează credința dată sfinților o dată pentru totdeauna, dar... nu numai pentru tine! ■

**CREDINȚA TA,
OPINIE PUBLICĂ
STEFAN
TOMOIAGA**

¹ Ellen G. White, *Calea către Hristos*, p. 98.

² Ellen G. White, *Mărturii pentru comunitate*, vol. II, p. 244.

³ Ellen G. White, *Mărturii pentru pastori și slujitorii Evangheliei*, p. 201.

Stefan Tomoiagă este președintele Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea din România.

DEVOȚIONALE 2018

e-book

**365
de repere biblice**

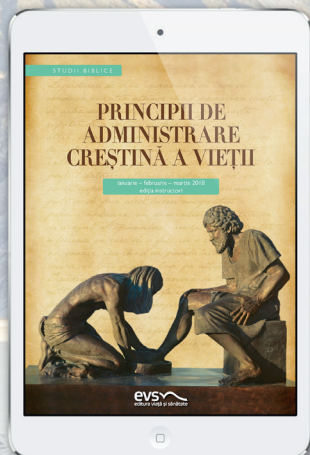
e-book

**Eu te iubesc
și mai mult**

e-book

**Fii și fiice ale lui
Dumnezeu**

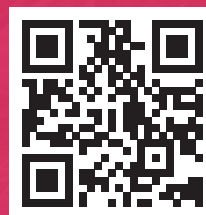

e-book

**Studii Biblice
trim. 1/2018
Ediția pentru instructori**

evs
editura viață și sănătate

Cărțile noastre în format electronic sunt puse la dispoziția dumneavoastră prin intermediul partenerului nostru Kobo Rakuten Company.

Pentru a putea cumpăra cartea, trebuie să parcurgeți pașii următori:

1. Creați-vă un cont pe portalul www.kobo.com sau prin intermediul aplicației dedicate!
2. Instalați-vă aplicația kobo pe smartphone, tabletă, PC! Aplicația este disponibilă gratuit pentru iOS, Android, Blackberry, Windows.
3. Conectați-vă în aplicație cu datele dumneavoastră!
4. Căutați titlul dorit și descărcați-l (toate cărțile cumpărate sunt disponibile pe 5 device-uri conectate cu același cont)!

Pașii 1 și 2 vor fi parcurși o singură dată pentru crearea contului și instalarea aplicației.

